

Pabo

UPvA

Pabo-ALO

Leren lesgeven in een grootstedelijke context

PRAKTIJKGIDS

2025-2026

Voor praktijkbegeleiders en studenten van:

- Pabo HvA: Voltijd (jaar 1, 2 & 3) en Deeltijd (jaar 1 & 2)
- UPvA (jaar 1, 2 & 3)
- Pabo-ALO (jaar 1, 2 & 3)

Inhoud Praktijkgids

VOORWOORD	4
1. WAARTOE LEIDEN WE OP? DE EINDKWALIFICATIES STARTBEKWAME LEERKRACHT	6
1.1 AMSTERDAMSE LEER-KRACHT-LIJN (ALKL) VOOR PABO HVA EN UPVA	6
1.2 DE BEWEEG AMSTERDAMSE LEERKRACHT-LIJN (BALL) VOOR DE PABO-ALO	7
2. OPBOUW STAGE PER JAAR	7
3. ACTIVITEITEN TIJDENS DE STAGE	10
3.1 ACTIVITEITEN IN DE STAGE	10
3.2 EIGEN LEERDOELEN JAAR 3	11
3.3 STAGEDAGEN	11
3.4 GEMISTE STAGEDAGEN	12
3.5 MOGELIJKHEID TOT VERSNELLING VAN DE STAGE VOOR DEELTIJDSTUDENTEN	13
3.6 DEELTIJDSTUDENTEN MET EEN HBO- OF WO-DIPLOMA: REGELING 'VERSNELD VOOR DE KLAS'	14
3.7 OMGAAN MET LERARENTEKORT EN VRAGEN RONDOM INVALLEN	14
3.8 STAGEMAP	14
3.9 LESVOORBEREIDINGSFORMULIER	15
3.10 LEREN SAMENWERKEN MET OUDERS IN EEN GROOTSTEDELIJKE CONTEXT	15
3.11 GEDRAGSCODE	15
3.12 STEM-/ SPRAAKGEBRUIK EN TAALPROBLEMEN	15
4. STAGEPLAATSING OP OPLEIDINGSSCHOLEN	17
4.1 PLAATSING EN KEUZE	17
4.2 STAGEPLAATS OP EEN OPLEIDINGSSCHOOL	17
4.3 PRIVACYWETGEVING EN HET MAKEN VAN BEELDOPNAMEN	18
4.4 STAGEVERGOEDING	18
5. BEGELEIDING OP DE OPLEIDING	19
6. BEGELEIDING EN BEOORDELING PRAKTIJK PABO HVA, PABO-ALO EN UPVA	19
6.1 BEGELEIDING	19
6.2 BEOORDELINGSPROCEDURE	20
6.3 ONVOLDOENDE PRAKTIJKBEOORDELING	21
6.6 STAGEDOSSIER ONSTAGE	22
6.7 WAT TE DOEN BIJ PROBLEMEN?	23
6.8 STAGEDISCRIMINATIE EN VEILIGHEID	24
PRAKTIJKGIDS DEEL II: SPECIFIEK VOOR PABO HVA	25
7. SAMENHANG PRAKTIJK EN CURRICULUM PABO HVA VOLTijd EN DEELTIJD	26
7.1 OVERZICHT CURRICULUM PABO HVA	26
7.2 BLOKINDELING, STAGE- EN TOETSWEKEN PABO HVA IN 2025-2026	29
MENTORBRIEF	31
PRAKTIJKGIDS DEEL III: SPECIFIEK VOOR UPVA	32
8. UITGANGSPUNTEN VAN DE UPVA	32
9. SAMENHANG PRAKTIJK EN CURRICULUM UPVA	32
9.1 OVERZICHT CURRICULUM UPVA	32

PRAKTIJKGIDS DEEL IV: SPECIFIEK VOOR PABO-ALO.....	37
10. UITGANGSPUNTEN PABO-ALO	37
11. CURRICULUM PABO-ALO	38
11.1 BLOKINDELING, STAGE- EN TOETSWEKEN PABO ALO IN 2025-2026	39
BIJLAGE A PABO HVA, PABO-ALO & UPVA: GEDRAGSPROTOCOL STAGE VOOR STUDENT	40
BIJLAGE B STAGEDOELEN PABO HVA VOLTijd EN UPVA JAAR 1, 2 & 3	41
BIJLAGE C STAGEDOELEN PABO HVA DEELTIJD JAAR 1, 2 & 3	44
BIJLAGE D STAGEDOELEN PABO ALO JAAR 1 & 2 & 3	48
STAGEDOELEN PABO ALO JAAR 1, 2 EN 3	48
BIJLAGE E : OBSERVATIEFORMULIER STEMGEBRUIK EN STEMPROBLEMEN.....	53

Voorwoord

Bij deze presenteren Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA de Praktijkgids voor cursusjaar 2025-2026. Deze Praktijkgids geeft inzicht in het stagebeleid en in de stageuitvoering van deze opleidingen.

Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA maken een expliciete keuze voor het opleiden van leerkrachten in de grootstedelijke context. Juist in de grote stad zijn er grote verschillen tussen kinderen en is zichtbaar dat niet ieder kind dezelfde kansen heeft, op dezelfde wijze leert of zich ontwikkelt. Goed onderwijs is cruciaal om een solide fundament te leggen voor de toekomst van kinderen. De Pabo HvA, Pabo-ALO en de UPvA leiden studenten op die kinderen willen stimuleren om 'alles eruit te halen wat erin zit'. Dat doen deze opleidingen in nauwe samenwerking met het werkveld.

Het leren in de praktijk wordt gekenmerkt door gerichtheid op toenemende professionaliteit en handelingsbekwaamheid op het gebied van de beroepsbekwaamheden, met een nadrukkelijke focus op het leren lesgeven in de grote stad.

In deze Praktijkgids worden de uitgangspunten voor de praktijkcomponent van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA beschreven. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de organisatie en inhoudelijke sturing van het leren in de beroepspraktijk. De gids is bedoeld voor:

- studenten voltijd van jaar 1, 2 en 3 (Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA);
- studenten deeltijd jaar 1 en 2 (Pabo HvA);
- praktijkbegeleiders (mentoren, (academische) schoolopleiders, instituutopleiders);
- (kern)docenten Pabo HvA en UPvA;
- medewerkers van het stagebureau (die o.a. de stageplaatsing van de studenten regelen).

Voor het laatste studiejaar Pabo HvA (VT en DT) en UPvA, het jaar waarin de LIO-stage centraal staat, is een aparte **Praktijkgids LIO 2025-2026** samengesteld. Daarin is alle informatie te vinden over deze eindstage. De gids en de bijbehorende documenten zijn te vinden op de stagewebsite.

De Praktijkgids is in drie delen verdeeld:

- In **deel I** worden de doelen en de opzet van de stage, de praktijkbegeleiding op de Pabo HvA, Pabo-ALO en de UPvA uiteengezet. Aan de orde komen: bekwaamheden en eindtermen, leerdoelen, stageactiviteiten, stageplaatsing en taak- en rolverdeling tussen de verschillende (praktijk)begeleiders.
- In **deel II** staat de concrete, praktische uitwerking van de stagedoelen. Dit deel is *uitsluitend* van toepassing voor de Pabo HvA, voor studenten van jaar 1, 2 en 3 VT en jaar 1 en 2 DT.
- In **deel III** wordt het programma van de UPvA verder uitgelegd. Dit deel is uitsluitend van toepassing voor de UPvA, voor studenten van jaar 1, 2 en 3.
- In **deel IV** wordt het programma van de Pabo-ALO toegelicht. Dit deel is uitsluitend van toepassing voor de Pabo-ALO, voor studenten van jaar 1, 2 en 3.

Ten slotte is in de **bijlagen** een deel van de benodigde praktijkdocumenten voor Pabo HvA en UPvA opgenomen: de leerdoelen voor de stage en een overzicht van de stageactiviteiten.

Vanwege de omvang van de Praktijkgids zijn de beoordelingsformulieren en de lesvoorbereidingsformulieren van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA niet in deze Praktijkgids opgenomen, maar worden deze apart geplaatst op de [website van het stagebureau](#). Daar is ook een lesbegeleidingsformulier digitaal beschikbaar.

We wensen alle betrokkenen bij de stages een goed, inspirerend en leerzaam studiejaar toe!

Programmaleider Samen Opleiden
Mieke Roos m.roos2@hva.nl

Namens de Pabo-ALO,

Thijs Mensink
instituuitsbegeleider ALO
m.e.m.mensink@hva.nl

Amsterdam, 10 juli 2025.

De praktijkcomponent van Pabo HvA, Pabo-ALO en UpvA

De student ontwikkelt zich tijdens de studie tot een startbekwame leerkracht. Leren functioneren in de onderwijspraktijk vormt daarvan een essentieel onderdeel. De kern van het leren in de praktijk wordt gevormd door de werkzaamheden op de stageschool. Onder het leren in de praktijk verstaan we de activiteiten die uitgevoerd worden op de stageschool. Deze activiteiten bieden de studenten zicht op:

- de belangrijkste facetten (taken en rollen) van het leraarschap;
- de wijze waarop een schoolorganisatie functioneert;
- de wijze waarop leerlingen zich op school manifesteren;
- achtergronden, leef- en belevingswereld van kinderen;
- de wijze waarop leerlingen leren (niet alleen op school, maar ook daarbuiten);
- groepsprocessen in de klas.

Daarnaast doen de studenten op de school ervaring op met het:

- voorbereiden en uitvoeren van lessen;
- leiden en begeleiden van groepsprocessen;
- organiseren en plannen van activiteiten binnen en buiten de klas;
- samenwerken met collega's en ouders;
- participeren in overkoepelende schoolactiviteiten.

Pabo HvA, Pabo-ALO en UpvA hebben de eindkwalificaties (het niveau dat de student moet laten zien bij afstuderen) toegespitst op de grootstedelijke context.

Samen Opleiden in Amsterdam

Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA werken intensief samen met verschillende schoolbesturen in Amsterdam binnen het partnerschap Samen Opleiden in Amsterdam. Binnen deze Opleidingsscholen hebben studenten de kans zich zowel in theorie als in de praktijk te ontwikkelen tot startbekwame leerkrachten. De studenten van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA lopen stage op een van de Opleidingsscholen. Binnen de Opleidingsscholen worden studenten intensief begeleid door mentoren, schoolopleiders en instituutopleiders HvA, academische schoolopleiders UpvA en/of instituutbegeleiders van de ALO. De HvA biedt trainingen (basis en verdiepend) aan voor mentoren en schoolopleiders zodat studenten optimaal kunnen worden begeleid.

1. Waartoe leiden we op? De eindkwalificaties startbekwame leerkracht

In intensieve samenwerking met het werkveld leiden Pabo HvA en UPvA studenten op in en voor het basisonderwijs in de grootstedelijke context van Amsterdam. Hierbij zijn de eindkwalificaties zoals we die hebben geformuleerd in de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn (ALKL) leidend. Deze ALKL is onze vertaling van de *bekwaamheidseisen* voor leraren, door het ministerie van OC&W ingevoerd in 2017. De ALKL hebben we samen met het werkveld ontwikkeld.

1.1 Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn (ALKL) voor Pabo HvA en UPvA

De Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn wordt gebruikt bij de begeleiding van studenten van Pabo HvA en de Universitaire Pabo van Amsterdam (UPvA). De ALKL helpt de leerkracht in opleiding om de eigen ontwikkeling tot leerkracht in professionele termen te duiden, onderbouwen en verantwoorden. Het is een gespreks- en reflectie instrument en bestaat uit drie dimensies: het *primaire proces*, de *brede professionele basis* en de *professionele identiteit*.

Bij de eerste twee dimensies, het primaire proces en de brede professionele basis, hebben we beschreven *wat* een leerkracht moet kunnen. *Hoe* de leerkracht dit doet verschilt per onderwijscontext en onderwijsvisie.

‘Onderwijs ontwerpen’ bijvoorbeeld is anders ingericht op een montessorischool dan op een daltonschool, en ook wordt het in een kleuterklas op een andere wijze vormgegeven dan in een groep 8. De leerkracht (in opleiding) stemt de *hoe* vraag af op de eigen onderwijscontext en op basis van theorie. In de derde dimensie professionele identiteit komen alle aspecten van het beroep leerkracht samen.

In de Amsterdamse Leer-kracht-Lijn is een vertaling gemaakt naar de diverse fasen van de opleiding. Gedurende de opleiding zijn drie niveaus te onderscheiden:

1. **Beginnend** (te behalen in jaar 1): het geven van enkelvoudige lessen onder begeleiding van de mentor.
2. **In ontwikkeling** (realisatie in hoofdfase, jaar 2 en 3 en toegangseis voor LIO-bekwaam): het geven van meerdere lessen, lessenseries en/of verzorgen van onderwijs in dagdelen/hele dagen onder begeleiding van de mentor.
3. **Startbekwaam** (na de LIO-periode, afgestudeerden van Pabo HvA en UPvA moeten aan deze eisen voldoen): zelfstandig verzorgen van twee dagen onderwijs terwijl de mentor niet aanwezig is in de klas.
3. **Bekwaam** (de eerste jaren als startende leerkracht): het omgaan met complexe situaties binnen en buiten de klas.

Afgestudeerden van Pabo HvA en UPvA moeten aan het eind van hun opleiding ten minste voldoen aan de kolom startbekwaam. De daaropvolgende kwalificatie ‘**bekwaam**’ biedt de student aanknopingspunten om de eigen ontwikkeling in perspectief te plaatsen van datgene wat er uiteindelijk – na een aantal jaren werkervaring - wordt verwacht van een leerkracht basisonderwijs. Tijdens en na afloop van de opleiding kan de student dit document in het kader van ‘een leven lang leren en ontwikkelen’ blijven gebruiken voor de verdere ontwikkeling binnen het beroep. De Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn is te vinden op [deze pagina](#). Hier is ook een kennisclip beschikbaar over de opzet van de ALKL en verschillende handleidingen voor studenten en schoolleiders bij de digitale versie.

De Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn is te vinden op [deze pagina](#). Hier is ook een kennisclip beschikbaar over de opzet van de ALKL en verschillende handleidingen voor studenten en schoolleiders bij de digitale versie.

1.2 De Beweeg Amsterdamse Leerkracht-Lijn (BALL) voor de Pabo-ALO

Annaloog aan de Amsterdamse Leerkracht-Lijn, zoals hierboven beschreven, is er nu voor de nieuwe opleidingsvariant Pabo-ALO een ‘Beweeg Amsterdamse Leerkracht Lijn’ beschreven. Hiervoor geldt dezelfde opzet met de drie dimensies: het primaire proces, de brede professionele basis en de professionele identiteit, evenals de drie niveaus Beginnend, in ontwikkeling en startbekwaam. De inhoud is aangevuld met elementen van het profiel voor de Pabo-ALO afgestudeerde. Deze leerkracht kan zowel in de klas als in de zaal goed lesgeven en voldoet aan de eindkwalificaties van zowel de Pabo als de ALO-opleiding. Deze afgestudeerde is daarnaast beweegregisseur, dus in staat om het bewegen op scholen te stimuleren. Hierbij inspireert en initieert hij allerlei activiteiten op het gebied van bewegen, niet alleen in de klas en in de gymzaal maar bijvoorbeeld ook op het schoolplein, in de gangen en na schooltijd.

De BALL is te vinden op de [stagewebsite](#).

2. Opbouw stage per jaar

Iedere student loopt vanaf het begin van de opleiding stage. Voor de opleiding en de stage is het van belang dat er continue aandacht is voor een evenwichtige groei in kennis, inzicht en vaardigheden. De student krijgt gedurende de stages steeds meer zicht op de eigen kwaliteiten, de eigen voorkeuren en ook op de eigen

ontwikkelingsbehoefte. De ALKL (en voor Pabo-ALO de BALL) biedt goede aanknopingspunten om dit proces inzichtelijk te maken doordat de ontwikkeling van de student nauwkeurig in kaart kan worden gebracht en kan worden gevolgd.

Om een goede ontwikkeling en gewenste groei te stimuleren zijn er per semester stagedoelen geformuleerd. Deze stagedoelen vormen het uitgangspunt voor de stageperiode. De doelen zijn direct afgeleid van de bekwaamheden uit de ALKL/BALL. De doelen worden door mentor en de schoolopleider gebruikt om een uitspraak te doen over de kwaliteit van de activiteiten van de student.

De doelen zijn per jaar geformuleerd vanuit de onderstaande ontwikkelingslijn. Het ZelCom-model model is terug te zien in de opbouw van de stagedoelen. Het ZelCom-model gaat uit van toenemende zelfstandigheid ('Zel') en toenemende complexiteit ('Com').

Pabo HvA Voltijd, Pabo-ALO en UPvA

Pabo HvA Voltijd/Pabo-ALO/UPvA Jaar 1

Aan het einde van het eerste semester heeft de student kennis gemaakt met het beroep leerkracht en kan een lesactiviteit aan de groep verzorgen. Aan het einde van het eerste jaar kan de student twee lesactiviteiten achter elkaar verzorgen.

Pabo HvA Voltijd/Pabo-ALO/UPvA Jaar 2

De student zorgt voor een koppeling tussen leeractiviteiten en leerdoelen; geeft leiding vanuit overzicht en overzicht en houdt rekening met de individuele behoeftes van kinderen.
Einde eerste semester tweede jaar kan de student een heel dagdeel onderwijs verzorgen.
Einde tweede semester kan de student een hele dag aaneengesloten onderwijs verzorgen.

Pabo HvA Voltijd/Pabo-ALO/UPvA Jaar 3

Eind eerste semester van het derde jaar kan de student twee hele dagen aaneengesloten onderwijs verzorgen, een vakoverstijgend project opzetten en uitvoeren, verspreid over meerdere dagdelen (LIO-bekwaam).

Pabo HvA Voltijd/UPvA Jaar 4

Eind van semester 2 kan de student zelfstandig leerprocessen van de leerlingen in de groep regisseren, uitvoeren en evalueren, functioneren in team, communiceren met ouders in overeenstemming met de richtlijnen van de school (startbekwaam).

Deeltijd Jaar 1, semester 1

De student verzorgt verschillende instructies en activiteiten aan de groep, waarbij het accent ligt op leiding geven aan de groep.

Deeltijd Jaar 1, semester 2

De student zorgt voor een koppeling tussen leeractiviteiten en leerdoelen; geeft leiding vanuit overzicht en overzicht en houdt rekening met de individuele behoeftes van kinderen.

De student begint een eigen visie op onderwijs te ontwikkelen.

Einde eerste jaar kan de student een halve dag aaneengesloten onderwijs verzorgen.

Deeltijd Jaar 2, semester 1

De student zorgt voor een koppeling tussen leeractiviteiten en leerdoelen; geeft leiding vanuit overzicht en overzicht en houdt rekening met de individuele behoeftes van kinderen.

De student is actief bezig een eigen visie op onderwijs te ontwikkelen.

Einde van het eerste semester kan de student een hele dag aaneengesloten onderwijs verzorgen.

Deeltijd Jaar 2, semester 2

Eind tweede semester van het tweede jaar kan de student twee hele dagen aaneengesloten onderwijs verzorgen, een vakoverstijgend project opzetten en uitvoeren, verspreid over meerdere dagdelen (LIO-bekwaam).

Deeltijd Jaar 3, semester 1

Aan het eind van de studie kan de student zelfstandig leerprocessen van de leerlingen in de groep regisseren, uitvoeren en evalueren, functioneren in team, communiceren met ouders conform de richtlijnen van de school (Startbekwaam).

3. Activiteiten tijdens de stage

3.1 Activiteiten in de stage

Jaar 1

In studiejaar 2025-2026 start de voltijd en deeltijd curriculum met een herzien curriculum. De Pabo-ALO en UPvA gaan mee met de ontwikkelingen van dit curriculum. De Pabo HvA werkt met drie doorgaande leerlijnen: (i) pedagogische, (ii) didactische en (iii) de praktijklijn. We willen met deze doorgaande lijnen een sterke verbinding maken tussen theorie en praktijk. Het maken van deze verbinding is voor studenten soms nog moeilijk omdat startende professionals zijn en minder boven de leerstof staan dan experts. Om studenten zich bewust bekwaam te laten ontwikkelen is per vak aangegeven in de mentorbrief en praktijkbeoordelingsformulier welke opdrachten zij uitvoeren in de stagepraktijk. Dit zorgt voor een koppeling tussen theorie en praktijk. In dit document wordt zo veel mogelijk verwezen naar kijkwijzers waarmee de mentor en schoolopleider de student vakgerichte feedback kunnen geven. De student kan deze kijkwijzers gebruiken om de eigen lessen te analyseren. Met het uitvoeren van de opdrachten werkt de student gericht aan de leerdoelen van de stage. Tegelijkertijd is het belangrijk dat de student meegenomen wordt in de dagelijkse gang van zaken van de stageschool. De student bespreekt maakt samen met de mentor een planning van activiteiten die de student kan uitvoeren op de stagedagen. Hierbij hanteren we een opbouw van weinig zelfstandig en weinig complex naar meer zelfstandigheid en meer complexe activiteiten in de stage.

 ZELFSTANDIGHEID	Zelfstandigheid: hoog Complexiteit: laag	Zelfstandigheid: hoog Complexiteit: gemiddeld	Zelfstandigheid: hoog Complexiteit: hoog
	Zelfstandigheid: gemiddeld Complexiteit: laag	Zelfstandigheid: gemiddeld Complexiteit: gemiddeld	Zelfstandigheid: gemiddeld Complexiteit: hoog
	Zelfstandigheid: laag Complexiteit: laag	Zelfstandigheid: laag Complexiteit: gemiddeld	Zelfstandigheid: laag Complexiteit: hoog
ZelCom model	COMPLEXITEIT 		

Jaar 2 en 3

In de praktijkbeoordeling onder het tabblad *Opbouw en activiteiten* zien de student en mentor stageactiviteiten, gekoppeld aan de leerdoelen. Dit geeft de student een idee en houvast om gericht te werken aan de leerdoelen. Deze activiteiten komen uit de vakken die de student op dat moment op de opleiding volgt. De student plant deze activiteiten samen met de mentor in gedurende de stageperiode. De student geeft verschillende soorten lessen in de stage: taal, rekenen, kunstzinnige oriëntatie, mens & wereld, burgerschap en sociaal-emotionele ontwikkeling. Dat vraagt om een goede, zorgvuldige planning met zoveel mogelijk variatie in activiteiten. Het is belangrijk dat de mentor er oog op houdt dat de student verschillende lessen geeft. Op basis van de door ons gegeven voorbeeldactiviteiten en van suggesties van de mentor maken de studenten op

de tweede stagedag samen met hun mentor een planning om gericht aan de leerdoelen te werken. Student en mentor scherpen deze planning gedurende de stage aan.

Tweedejaarsstudenten gaan daarnaast gericht met de mentor in gesprek welke contextspecifieke activiteiten zij kunnen uitvoeren passend bij de leerdoelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan lessen vanuit de Vreedzame school als het gaat om regels en afspraken of het inzetten van het expliciet directe instructiemodel. De student krijgt op de opleiding tijdens PPO (Pabo HvA) en LKV (UPvA) handvatten om deze planning en activiteiten vorm te geven.

Pabo-ALO jaar 1 en 2

De Pabo-ALO leidt op tot leerkracht basisonderwijs en docent lichamelijke opvoeding. De student loopt zowel stage in de klas als in de gymzaal. In dit kader voert de student opdrachten uit die van belang zijn voor de verschillende vakken die aangeboden worden op de opleiding (zie voor overzicht in de bijlagen). Bij deze opdrachten zit namelijk vaak een 'praktijkcomponent'.

Naast het verbeteren van leerkrachtvaardigheden wordt de student Pabo-ALO opgeleid als beweegregisseur, dus inspirator en initiator voor al het bewegen in en rondom de school. In de loop van de studie zal de Pabo-ALO-student in dit kader ook opdrachten gaan uitvoeren. Het start in jaar 1 met het ontwerpen en uitvoeren van beweegtussendoortjes. In jaar 2 zal het schoolplein binnen deze leerlijn centraal staan om vervolgens uiteindelijk in het laatste jaar een plan op te stellen en uit te voeren op een basisschool op het gebied van de dynamische schooldag.

Voor de Pabo-ALO geldt dat er ook bezoeken worden afgelegd door een instituutsbegeleider Pabo-ALO voor de stage in de gymzaal. Pabo-ALO studenten lopen twee dagen per week stage: één dag in de klas en één dag in de gymzaal. Zij ontvangen in jaar 1 per blok een beoordeling. Deze beoordeling is gebaseerd op een aantal criteria uit de semesterbeoordeling. Voor hen geldt dus dat er geen formatieve evaluatie plaatsvindt in jaar 1.

3.2 Eigen leerdoelen jaar 3

De studenten plannen in jaar 1 en 2 stageactiviteiten in samen met hun mentor. In jaar 3 maken de studenten een volgende stap in het richting geven aan hun professionele ontwikkeling. Ze formuleren dan een eigen leerdoel voor de stage. Dit leerdoel wordt opgenomen in het beoordelingsformulier en beoordeeld door de schoolopleider. Het goed opstellen van een leerdoel wordt aangeboden op de opleiding. De student bespreekt het eigen leerdoel op de tweede stagedag met de mentor en scherpt het doel vervolgens verder aan op de opleiding. Voordat de eerste stageweek (voltijd) start is het leerdoel af en staat in het beoordelingsformulier. De student deelt dit met de mentor en schoolopleider.

3.3 Stagedagen

De stage is per opleiding en per jaar vastgesteld op stagedagen en stageweken.

Studenten Pabo HvA voltijd 1e, 2e en 3e jaar

- De eerstejaars studenten gaan één dag (dinsdag) per week naar de stage, en per blok¹ één hele stageweek.
- De tweedejaars studenten gaan één dag per week (dinsdag) naar de stage, en per blok één hele stageweek.
- De derdejaars studenten gaan in het eerste semester twee dagen per week (maandag en dinsdag) naar de stage, en per blok één hele stageweek. In het tweede semester volgen zij onderwijs in het

¹ Pabo HvA werkt met blokken van 10 weken. De systematiek is als volgt: ieder schooljaar heeft 2 semesters. Per semester zijn er 2 blokken van 10 weken. Totaal op jaarbasis dus 4 blokken van 10 weken.

kader van de minor. Als de student een pabominor volgt is er altijd sprake van stage in het basisonderwijs.

Studenten Pabo HVA deeltijd 1e en 2e jaar

- De eerstejaars studenten lopen één dag per week stage (bij voorkeur de dinsdag). In de stageweken wordt één dag extra stagegelopen.
- De tweedejaars studenten lopen één dag per week stage (bij voorkeur de dinsdag). In de stageweken wordt één dag extra stagegelopen.

De eerstejaars studenten hebben elk semester een stadsweek. Ze verkennen dan de mogelijkheden van de stad, leren de stad kennen en welk cultureel aanbod de stad biedt. In die week lopen de studenten geen stage. Tijdens de toetsweken lopen de studenten geen stage.

Deeltijd: werkplek inzetten als stageplaats

Mede als gevolg van het lerarentekort zijn verschillende deeltijdstudenten werkzaam in het onderwijs in de functie van onderwijsassistent of leraarondersteuner (zonder dat zij hiervoor de mbo-opleiding hebben gedaan). Deze deeltijdstudenten hebben de mogelijkheid om hun werkplek in te zetten als stageplek met ingang van hun tweede studiejaar. Deze werkplek van de onderwijsassistent moet dan wel op een van de Opleidingsscholen² zijn met wie de opleidingen samenwerken in het kader van 'Samen Opleiden in Amsterdam'. Lees meer over deze regeling en de voorwaarden om hieraan deel te kunnen nemen in de notitie 'Deeltijd, werkplak als stage', te vinden op de [stagewebsite](#).

Studenten Pabo-ALO 1e, 2e en 3e jaar

- De eerstejaars en tweedejaars studenten lopen één dag (donderdag) per week stage in de klas én één dag per week (vrijdag) in de zaal. Per semester is er één stageweek.

Per blok van 10 weken zijn er een toetsweek en een projectweek. In deze weken wordt er geen stagegelopen.

Studenten UPvA 1e, 2e, 3e jaar

- De eerstejaars studenten lopen één dag (dinsdag) per week stage. Per semester is er één stageweek.
- De tweedejaars studenten lopen 1 dag (dinsdag) per week stage. Per semester is er één stageweek.
- De derdejaars studenten lopen twee dagen per week stage (dinsdag en woensdag). Na de kerstvakantie lopen zij alleen nog op dinsdag stage

In principe lopen studenten van de UPvA tijdens de tentamenweken gewoon stage, tenzij ze andere afspraken met hun mentor en hun stagedag op een andere dag inhalen.

3.4 Gemiste stagedagen

Het kan zijn dat de student om wat voor reden dan ook stagedagen heeft gemist. Het is de bedoeling dat deze stagedagen worden ingehaald op roostervrije dagen en/of in toetsweken.

Onderwijsgerelateerde activiteiten zoals studiedagen en schoolreisjes gelden als stagedag als de student daarbij een actieve rol heeft. De student is niet verplicht om stagedagen die in (extra) schoolvakanties vallen in te halen omdat er dan sprake is van overmacht. Als de student minder stagedagen heeft kunnen lopen terwijl deze stagedagen naar het oordeel van de schoolopleider wél nodig zijn om zich in voldoende mate te ontwikkelen (en een voldoende beoordeling te ontvangen) dan is de student verplicht gemiste stagedagen op een ander moment in te halen en hierover nadere afspraken te maken met de stagementor en de schoolopleider/ instituutsopleider Pabo-ALO.

² ASKO, STAIJ, AWBR, OOAD, INNOORD, STWT, ZONOVA, Amstelwijs, Florente, Esprit, Zaan Primair, Montessori-Haarlemmermeer.

3.5 Mogelijkheid tot versnelling van de stage voor deeltijdstudenten

Voor deeltijdstudenten bij wie blijkt dat zij zeer goed tot excellent functioneren in de praktijk bestaat de mogelijkheid tot versnelling van de tweede stage in een semester. Dat betekent concreet dat bij het formatieve moment halverwege de stage, de eindbeoordeling van de stage al plaatsvindt. Deze eindbeoordeling (summatieve beoordeling) vindt dus eerder plaats. Om voor versnelling in aanmerking te komen moet de stage daarvoor beoordeeld zijn met het cijfer 8 of hoger en de examinerator moet toestemming geven voor een versnelde beoordeling van de daaropvolgende stage.

De examinerator bepaalt dit echter niet alleen: alvorens deze toestemming te kunnen verlenen bespreekt zij/hij het voornemen met de coördinerend schoolopleider en de instituutopleider. De examinerator onderbouwt het voornemen op basis van de praktijkbeoordeling van het vorige semester. Om hierover een geïnformeerd besluit te kunnen nemen staat het de coördinerende schoolopleider en de instituutopleider vervolgens vrij om nadere informatie te verzamelen, bijvoorbeeld door zelf een lesbezoek af te leggen of dit te laten doen door een andere examinerator. Pas na instemming van de coördinerend schoolopleider en de instituutopleider kan een versnelde beoordeling van de stage plaatsvinden. De versnelde beoordeling wordt uitgevoerd door de examinerator op een door haar/ hem te bepalen moment. Als de volgende stage plaats vindt bij een ander bestuur dan vindt er een overdracht plaats tussen de twee instituutopleiders. Verder is het essentieel dat de student in 1 ½ jaar in alle bouwen (onderbouw, middenbouw en bovenbouw) stageloopt zodat de student ervaring heeft opgedaan in alle leeftijdsgroepen. Wanneer het stage cijfer tijdens de versnelde stage lager is dan een 8, dan vindt er een heroverweging plaats.

Let op: deze mogelijkheid geldt alleen voor deeltijdstudenten Pabo HVA.

3.6 Deeltijdstudenten met een hbo- of wo-diploma: regeling 'Versneld voor de klas'

Via de door OC&W ingestelde regeling 'Versneld voor de klas' kunnen pabostudenten die al een hbo- of wo-diploma in hun bezit hebben in de tweede helft van hun bacheloropleiding als onbevoegd leraar basisonderwijs worden benoemd door een bestuur primair onderwijs. Deze studenten moeten echter wel aan een aantal voorwaarden voldoen. In de notitie 'Deeltijd: Versneld voor de klas' wordt beschreven aan welke voorwaarden precies moet worden voldaan om voor deze regeling in aanmerking te kunnen komen. Deze notitie is te vinden op de [website van het stagebureau](#).

3.7 Omgaan met lerarentekort en vragen rondom invallen

Als gevolg van het lerarentekort kan het zijn dat een student – zéker als tweede-, derde- of vierdejaarsstudent - wordt benaderd met de vraag om incidenteel of structureel in te vallen. Hoewel het soms lastig is om nee te zeggen omdat de student ziet dat de nood hoog is en je groep of school niet in de steek wilt laten, adviseren we hen toch om de studie de prioriteit te geven. Zowel de student zelf als het onderwijs is er uiteindelijk het meest bij gebaat als deze binnen de daarvoor gestelde tijd afstudeert. Tijdig afstuderen geeft de student stabiliteit, de mogelijkheid om zich professioneel verder te ontwikkelen en om een passend salaris te ontvangen voor de werkzaamheden die hij/zij doet. Uiteindelijk is ook het onderwijs daarmee gediend want er is behoefte aan gekwalificeerde, goed opgeleide leerkrachten. Alles in het belang van goed onderwijs voor de kinderen.

3.8 Stagemap

De stagemap is een map (al of niet digitaal) waarin de student op ordelijke, systematische en (voor derden) toegankelijke wijze alles archiveert dat belangrijk is voor zijn ontwikkeling in de stage. De stagemap is ook een voorbereiding op het volgen van de ontwikkeling van leerlingen (A1.1 en C1 bijhouden van een klassenmap) en past bij het beroep leerkracht.

De stagemap bevat ten minste:

- een algemeen gedeelte; gegevens van de school en klas, eigen gegevens, gegevens van kinderen, afspraken/ gewoontes in de klas en persoonlijke aantekeningen;
- de planning per semester (waarin de stageactiviteiten en stagedagen zijn opgenomen);
- de door de student gemaakte schriftelijke voorbereidingen van lesactiviteiten. Studenten maken bij hun activiteiten/lesvoorbereidingen gebruik van het daartoe door de opleiding verstrekte voorbereidingsmodel (zie bijlage bij deze Praktijkgids en/of intranet);
- observaties van kinderen en van het handelen van de mentor;
- eigen evaluaties;
- andere materialen die de eigen ontwikkeling van de student ondersteunen;
- feedback en beoordelingen van de mentor en de schoolopleider;

Belangrijk:

Voor de studenten geldt dat zij feedback van de mentor en schoolopleider ten aanzien van specifieke bekwaamheden en evaluaties van de ontwikkeling verwerken in de notatievakken van de Amsterdamse Leerkracht-Lijn (ALKL). De studenten van de Pabo-ALO nemen dit op in de Beweeg Amsterdamse Leerkracht Lijn (BALL).

Voorop staat dat de student zich begeleidbaar opstelt; dat wil zeggen dat hij vooraf voorbereidingen communiceert met de mentor en/of de schoolopleider en zich openstelt voor feedback en advies. De student voert tijdens de stage verschillende soorten activiteiten uit (rekenen, taal, kunst, wereldoriëntatie en activiteiten voor de sociaal-emotionele ontwikkeling) en zorgt ervoor dat de stagemap geordend en geactualiseerd is. De stagemap is altijd in te zien zijn voor de praktijkbegeleiders.

3.9 Lesvoorbereidingsformulier

Een goede voorbereiding is het halve werk. Dat geldt ook voor lesgeven. Onder meer door een goede voorbereiding verwerft de student het vakmanschap van lesgeven. De opleiding verwacht dat studenten vooraf met hun mentor overleggen wat er voorbereid wordt, wanneer feedback op de voorbereiding plaatsvindt en wanneer feedback op de uitgevoerde activiteit gegeven kan worden. Studenten worden regelmatig gevraagd zichzelf op te nemen op video, zodat gereflecteerd kan worden op de uitgevoerde activiteit naar aanleiding van de beelden. Aan het begin van het eerste jaar wordt aandacht besteed aan het schriftelijk voorbereiden van een les aan de hand van een lesvoorbereidingsformulier. In het begin van het jaar wordt hiermee een start gemaakt, gaandeweg het jaar wordt het inge oefend en steeds verder uitgebreid. Er is een apart lesvoorbereidingsformulier voor Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA studenten. Deze formulieren zijn te vinden op de [website van het stagebureau](#).

3.10 Leren samenwerken met ouders in een grootstedelijke context

Pabo HvA heeft in samenwerking met het Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding van de HvA en de gemeente Amsterdam verschillende instrumenten ontwikkeld ter versterking van de samenwerking tussen school en ouders op basisscholen in een grootstedelijke context. Het gaat om twee algemene modellen (*'mentaal model'* en *'algemene gespreksvaardigheden'*), die van toepassing zijn bij (de voorbereiding van) ieder te voeren gesprek. Daarnaast zijn er vijf specifieke observatieformulieren voor veelvoorkomende oudergesprekken (*kennismakingsgesprek, voortgangsgesprek, probleemoplossend gesprek, slechtnieuwsgesprek en adviesgesprek*).

Deze formulieren worden in colleges op zowel Pabo HvA, Pabo-ALO als UPvA ingezet in combinatie met beeldopnamen die in de afgelopen jaren zijn gemaakt van authentieke oudergesprekken in het Amsterdamse basisonderwijs. In deze colleges staan kennis over en het oefenen van gespreksvaardigheden centraal. De formulieren worden dan gebruikt voor het observeren, analyseren, voorbereiden en evalueren van oudergesprekken. De formulieren en de bijbehorende publicatie met de theoretische verantwoording is geplaatst op de website van het stagebureau onder het kopje 'Samenwerken met ouders'. Zo zijn ze voor alle betrokkenen goed bereikbaar met het oog op de begeleiding van de studenten, maar ook met het oog op bij- en nascholing van zittend personeel.

3.11 Gedragscode

De studenten van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA tekenen in het eerste jaar op de opleiding een gedragscode voor hun stage. In de gedragscode wordt omschreven wat er van een student wordt verwacht tijdens de stage, zie bijlage A. Door deze gedragscode te ondertekenen conformeert de student zich hieraan. Ondertekening vindt plaats in het stageregistratiesysteem Onstage.

3.12 Stem-/ spraakgebruik en taalproblemen

Stem

De stem is één van de belangrijkste gereedschappen van een leerkracht. Het is van belang dat de student er zich van bewust is dat de student zorg moet dragen voor de eigen stem. De Pabo heeft logopedisten om studenten met stemproblemen te ondersteunen en te adviseren. Daarbij is een goede signalering in een vroeg stadium van belang. In het eerste jaar van de opleiding wordt bij iedere praktijkbeoordeling gevraagd of er sprake is stemproblemen zijn of problemen met de spreekvaardigheid. Als dit op het beoordelingsformulier is aangekruist, wordt van de begeleider gevraagd dit specifieker te observeren door aanvullend de 'Observatieformulier stemgebruik en stemproblemen' in te vullen (zie bijlage I van deze Praktijkgids).

Vervolgens maakt de student voor een nadere logopedische screening/ logopedisch advies op de opleiding een afspraak met de logopedist: logopedie@hva.nl. Tijdens een aantal individuele begeleidingsmomenten van ca.

30 min. krijgt de student advies en/of werkt samen met de logopedist aan de belangrijkste aspecten om stem- en spraakproblemen in de toekomst zoveel mogelijk te kunnen voorkomen.

Taal

Het is belangrijk dat iemand de fonologie van het Nederlands voldoende beheerst om goed lees- en spellingonderwijs te kunnen geven en om goed te kunnen communiceren met kinderen. De student heeft als leerkracht een voorbeeldfunctie het is daarom belangrijk dat een student geen grammaticale fouten maakt (zoals foute zinsconstructies en verkeerde lidwoorden en verwijswaarden). De student kan de taal adequaat, flexibel en effectief inzetten in de context van de stage. De student kan zich in contact met leerlingen en leerkrachten op de stageschool goed verstaanbaar en vloeiend uitdrukken. Is dit niet het geval dat is het belangrijk dat je contact opneemt met de instituutsopleider. Schrijf dit ook expliciet op in het beoordelingsformulier en verwijst de student naar de [taalwinkel](#) van de HvA. Er zijn spreekuren voor studenten waar ze extra feedback kunnen krijgen op taalgebruik en studenten kunnen (online) cursussen volgen om hun taal verder te ontwikkelen.

4. Stageplaatsing op Opleidingsscholen

De studenten van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA lopen stage op een Opleidingsschool waarmee de opleidingen samenwerken in het kader van 'Samen Opleiden in Amsterdam'. De Opleidingsscholen zijn in Amsterdam en omgeving gevestigd. De student doet op deze wijze ervaring op met het lesgeven in de grootstedelijke context. Eisen aan mentoren, schoolopleiders, instituutopleiders en academische schoolopleiders staan beschreven in de samenwerkingsovereenkomsten die zijn aangegaan met opleidingsscholen of stagescholen. Er is een aanbod van gezamenlijk ontwikkelde mentorentrainingen, deze worden uitgevoerd op iedere Opleidingsschool apart zodat de inhoud aangepast kan worden aan de specifieke context. Pabo HvA en UPvA streven ernaar dat er een geschoolde mentor op de stageschool beschikbaar is voor de dagelijkse begeleiding van de student. Het stagebureau is verantwoordelijk voor het werven van stageplaatsen, het koppelen van studenten aan deze plaatsen en het informeren van alle betrokkenen. Het stagebureau van Pabo HvA is via e-mail te bereiken (stage-pabo@hva.nl) en via telefoon. De telefoonnummers van de medewerkers staan op de [contactpagina](#).

De programmaleiders Samen Opleiden (Pabo HvA) en instituutsbegeleider Pabo-ALO zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken met betrekking tot de stage. Als er problemen zijn die niet door de mentor, schoolopleider en/of instituutopleider/ instituutsbegeleider Pabo-ALO kunnen worden opgelost zoals in paragraaf 6.7 beschreven, dan zijn deze programmaleiders degenen die om advies of hulp kunnen worden gevraagd.

4.1 Plaatsing en keuze

Studenten van jaar 1 worden aan het begin van het cursusjaar geplaatst door het stagebureau van Pabo HvA. Aan het eind van het cursusjaar wisselen de eerstejaars studenten van Opleidingsschool. Zij kunnen via een vragenlijst voorkeuren doorgeven voor een Opleidingsschool. De stage vindt per definitie plaats op een andere Opleidingsschool dan die waar de student in het eerste jaar is geplaatst. Studenten kunnen dan ook een voorkeur aangeven voor stage op een Montessori-, OGO, Daltonschool of SBO-school. Van jaar 2 naar jaar 3 kunnen studenten weer hun voorkeur opgeven voor een Opleidingsschool. Het stagebureau probeert samen met de programmaleiders rekening te houden met alle voorkeuren maar kunnen niet garanderen dat dit lukt.

4.2 Stageplaats op een Opleidingsschool

Kenmerken van een Opleidingsschool zijn:

- Samen Opleiden is een onderdeel van het personeelsbeleid van de school/ het schoolbestuur.
- Het inductietraject voor startende leerkrachten is onderdeel van dit beleid en is er functioneel mee verbonden.
- Het Samen Opleiden wordt aangestuurd door een stuurgroep, bestaande uit de bestuurder, de opleidingsmanager, coördinator Samen Opleiden, de coördinerend schoolopleider en de instituutopleider.
- Het Samen Opleiden wordt periodiek geëvalueerd middels schriftelijke evaluaties. Deze evaluaties worden besproken in de stuurgroep.
- Er zijn voldoende mentoren beschikbaar die de basistraining voor mentoren hebben afgerond, aangeboden in het kader van 'Samen Opleiden in Amsterdam'.
- De schoolopleiders zijn aangesteld op basis van het 'profiel schoolopleider', ontwikkeld in het kader van 'Samen Opleiden in Amsterdam'. Zij hebben ten minste de basistraining voor schoolopleiders afgerond en bij voorkeur aanvullend de verdiepende training schoolopleiders.

Stage op een Opleidingsschool, specifiek voor de UPvA

- De academische schoolopleiders van de UPvA hebben een academische achtergrond en participeren op de in een netwerk bruggen bouwen om het opleiden van aanstaande academische leerkrachten te versterken en de onderzoekende cultuur op de scholen te vergroten.

Stage op een Opleidingsschool, specifiek voor de Pabo-ALO

- De instituutsbegeleiders van de Pabo-ALO zijn ALO-docenten die de stage in de zaal beoordelen. Zij overleggen met de schoolopleider en de mentoren (zowel uit de klas als uit de zaal) over de beoordeling en feedback van de stage.

Rol en taken van de instituutsopleider en de academische schoolopleider zijn per schoolbestuur vastgelegd in het samenwerkingsconvenant, waarin de rol en de taken van de school en de opleiding zijn vastgelegd in de vorm van gezamenlijke afspraken.

4.3 Privacywetgeving en het maken van beeldopnamen

Beeldopnamen zijn essentieel in het leerproces van de leraar in opleiding. Studenten filmen zichzelf en reflecteren op hun leerkracht handelen in de klas. Deze beeldopnamen van de eigen dagelijkse praktijk vormen een krachtig middel om beroepsvaardigheden van professionals (in opleiding) te ontwikkelen. In de relatie met onze Opleidingsscholen verwachten we dat het kunnen opnemen van beelden voor opleidingsdoeleinden goed geregeld is door de scholen. Binnen het Samen Opleiden in Amsterdam zijn afspraken gemaakt over het maken van beeldopnamen en de privacywetgeving^[1]. Studenten plaatsen hun beeldopnames op hun onedrive. Dit is een beveiligde omgeving van de HvA en UvA waarop studenten inloggen met hun HvA/UvA ID en wachtwoord. Studenten van de Pabo HvA kunnen in de A-Z lijst een handleiding vinden over hoe zij kunnen werken met de onedrive.

Leerlingvolgsysteem

Binnen Samen Opleiden in Amsterdam leiden we startbekwame leerkrachten op. Dat betekent dat studenten zich ontwikkelen op de verschillende bekwaamheden. Het is belangrijk dat zij in de stages oefenen met het volgen en analyseren van de ontwikkeling van de leerlingen in de stageklas. Wij vragen de opleidingsscholen dat de student (onder begeleiding) toegang krijgt tot die gegevens in de leerlingadministratie of het leerlingvolgsysteem die nodig zijn voor het uitvoeren van (de opdrachten in) de stage. Dat betekent in de praktijk dat de student alleen toegang mag krijgen tot de gegevens van leerlingen en klassen waar daadwerkelijk les aan wordt gegeven, zoals ook verwoord in de aanbevelingen over dit onderwerp vanuit de PO-Raad.^[2]

4.4 Stagevergoeding

Studenten die binnen onze opleidingsscholen stagelopen krijgen vanaf jaar 2 een stagevergoeding. De stagevergoeding wordt vanaf 1 september tot 30 juni uitgekeerd, vijf maanden voor semester 1, vijf maanden voor semester 2. Het is een doorlopende stagevergoeding, de student krijgt geen extra vergoeding tijdens de stageweek. De stageweken worden verrekend met weken waarin de student geen stageloopt. Er wordt een bedrag van 125 euro bruto per maand vergoed (bij één dag stage in de week). Bij twee stagedagen in de week, wordt het 250 euro bruto per maand. De uitbetaling verloopt via de schoolbesturen en de student is zelf verantwoordelijk om alle documenten in te vullen om de betaling te regelen. Het stagebureau heeft geen rol in

^[1] Zie hiervoor Protocol Beeldopnamen FOO: <https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/werkplekieren/protocol-opnamen-hva-foo-en-opleidingsscholen-2018-09-04.pdf>

^[2] Landelijk platform Samen Opleiden: <https://www.platformsamenopleiden.nl/>

het aanvragen of regelen van de vergoeding. De student kan bij vragen over de stagevergoeding terecht bij de instituutsopleider van de Opleidingsschool.

Scholen vragen vanwege de stagevergoeding een 'Verklaring omtrent het gedrag', kortweg VOG (voorheen "verklaring van goed gedrag" genoemd). Wij steunen dit. Het schoolbestuur vraagt voor de student een VOG aan. Het aanvraagformulier moet mede ingevuld en ondertekend zijn door de instantie die de VOG verlangt, de stageschool dus. De pabo speelt in de aanvraagprocedure geen rol. Het heeft dus geen zin als student en/of school zich voor de aanvraag tot de opleiding wenden. Meer details over de VOG zijn te vinden op deze website: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verklaring-omtrent-het-gedrag>.

Pabo-ALO

Enkele scholen waarmee de Pabo-ALO samenwerkt vallen buiten het partnerschap en geven nog geen stagevergoeding.

5. Begeleiding op de opleiding

Eerste-, tweede- en derdejaars studenten ontvangen op de opleiding begeleiding bij de activiteiten en ontwikkeling van leerkrachtvaardigheden en beroepsvaardigheden. De student ontwikkelt gedurende de studie een professionele identiteit. De student leert reflecteren op het eigen handelen in de praktijk en de praktijk vanuit een nieuwsgierige en onderzoekende houding te bekijken. De student wordt begeleid door een kerndocent (voltijd/deeltijd), ULP docent (UPvA) en PI-docent (Pabo-ALO). Deze docenten zijn voor de student een vast gezicht op de opleiding en vervullen en zijn het eerste aanspreekpunt voor de student.

6. Begeleiding en beoordeling praktijk Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA³

6.1 Begeleiding

De student wordt in de stage begeleid door:

- de mentor (de leerkracht op de stageschool)
 - de schoolopleider
- *de instituutsbegeleider Pabo-ALO (een docent van de ALO begeleidt de studenten bij de stage in de gymzaal)

De mentor

De mentor geeft praktijkbegeleiding in de vorm van voorbeeldlessen/activiteiten, adviezen, tips en suggesties. De mentor is een rolmodel voor de student, geeft de student feedback op de voorbereiding en op de uitvoering van de les. Dit gebeurt door middel van een gesprek tussen student en mentor op de stagedag. De mentor plant samen met de student activiteiten in die zorgen voor het behalen van de leerdoelen van de stage. De mentor op de school is verantwoordelijk voor de begeleiding van de student en voor de adviesbeoordeling van de student op de werkplek. De mentor geeft een advies stagebeoordeling met behulp van het beoordelingsformulier van de opleiding.

De schoolopleider

De schoolopleider bezoekt de student twee keer per semester. Het eerste bezoek is ontwikkelingsgericht. Het tweede bezoek heeft een meer beoordelend karakter. De schoolopleider geeft schriftelijke en mondelinge feedback. De schoolopleider is de examinerator en geeft het uiteindelijke oordeel over de stage, mede op basis

³ Alle **beoordelingsformulieren** van Pabo HvA en UPvA staan op extranet, te bereiken via deze link: <https://www.hva.nl/samenwerken/stagebureaus/pabo>

van de schriftelijke adviesbeoordeling van de mentor. De beoordelingsformulieren zijn te vinden op het stagewebsite van Pabo HvA. In het evaluatiegesprek na het lesbezoek brengt de schoolopleider bij de student een proces op gang: terugkijken, analyseren, leervragen formuleren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de de ALKL. Op basis van dit gesprek stelt de student leer- en actiepunten en scherpt de planning met betrekking tot de leerdoelen aan.

De instituutsopleider

De instituutsopleider is de contactpersoon vanuit de opleiding met de Opleidingsschool en vice versa. Als de Opleidingsschool problemen ervaart in de stage(s), dan is de instituutsopleider voor hen het eerste aanspreekpunt. Als de student problemen ervaart op de stage, dan is na de mentor, de schoolopleider het eerste aanspreekpunt en als het dan nog niet kan worden opgelost, de instituutsopleider

De instituutsbegeleider Pabo-ALO

De instituutsbegeleider Pabo-ALO bezoekt de student ieder semester in de gymzaal. Totaal minimaal tweemaal per jaar. De instituutsbegeleider Pabo-ALO begeleidt en geeft schriftelijke feedback. Hij is ook examinator en geeft uiteindelijk samen met de schoolopleider het uiteindelijke oordeel over de stage, mede op basis van de schriftelijke adviesbeoordeling van de mentoren. De beoordelingsformulieren zijn te vinden op het extranet van Pabo HvA. In het evaluatiegesprek na het lesbezoek brengt de instituutsbegeleider Pabo-ALO bij de student een proces op gang: terugkijken, analyseren, leervragen formuleren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de BALL. Op basis van dit gesprek stelt de student leer- en actiepunten op voor het volgende blok m.b.t. het lesgeven in de zaal.

6.2 Beoordelingsprocedure

Beoordelingsprocedure

In de praktijkbeoordeling is de koppeling met de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn zichtbaar gemaakt. In de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn zijn de bekwaamheden voor leraren uitgewerkt tot een leerlijn voor studenten. De beoordeling vindt plaats op twee momenten in het jaar, aan het eind van het eerste en het tweede semester. Halverwege de stage (dus halverwege het semester) krijgt de student door middel van het lesbezoek van de schoolopleider en het tussengesprek met de mentor feedback en feed forward (*formatieve evaluatie*). Dat geeft de student inzicht in de eigen ontwikkeling en concrete handvatten om de verdere ontwikkeling bij te sturen. Als er halverwege de stage zorgen zijn over de ontwikkeling van de student, is het belangrijk dat er concrete suggesties gedaan worden wat de student kan doen ter verbetering. Denk hierbij bijvoorbeeld aan andere activiteiten die de student kan uitvoeren in de stage, extra stagedagen, bij een andere leerkracht kijken of tijdens het lesgeven al directe feedback krijgen van de mentor. Aan het einde van semester volgt de eindbeoordeling met een cijfer (*summatieve evaluatie*). Dan ligt de nadruk op de beslissing in welke mate de student de leerdoelen heeft verworven. De schoolopleider komt op basis van de adviesbeoordeling van de mentor (die in een gesprek met de student door de mentor is toegelicht), de eigen (twee) lesbezoeken en de gesprekken met de student tot een eindoordeel, vult het beoordelingsformulier verder in en geeft een cijfer. De schoolopleider downloadt het gedeelde formulier als excel bestand op de computer. Er kunnen dan geen wijzigingen meer worden aangebracht op het formulier. De schoolopleider stuurt dit excelbestand naar de instituutsopleider en de student. Het stagebureau archiveert de beoordelingsformulieren. De instituutsopleider verwerkt de resultaten in SIS (cijferadministratie).

Uit de beoordelingsprocedure blijkt dat de stagementor en de schoolopleider beiden een oordeel geven over het functioneren van de student. Echter, de schoolopleider is de formele examinator (namelijk daartoe aangesteld door de examencommissie van de opleiding). De schoolopleider is de eindverantwoordelijke voor de inhoudelijke beoordeling. De instituutsopleider is verantwoordelijk voor het invoeren van de beoordelingen in de resultatenadministratie. Ook een negatieve beoordeling (een onvoldoende) moet worden ingevoerd.

Inlevermomenten praktijkbeoordeling Pabo HvA, UPvA en Pabo-ALO:

Semester 1	uiterlijk 20-01-2026
Semester 2	uiterlijk 16-06-2026

Beoordelingsprocedure Pabo-ALO Jaar 1 en 2 en 3

In de praktijkbeoordeling is de koppeling met de Beweeg Amsterdamse Leerkracht Lijn (BALL) zichtbaar gemaakt. In de BALL zijn de bekwaamheden voor leraren uitgewerkt tot een leerlijn voor studenten. Per blok wordt er in jaar 1 een cijfer gegeven. Dit gebeurt op basis van criteria uit de BALL. Per semester is er een beoordelingsformulier vastgesteld en in blok 1 en 3 moet een deel van deze criteria zijn behaald. Dan ligt de nadruk op de beslissing in welke mate de student de leerdoelen heeft verworven. Na elk blok van 10 weken geven de schoolopleider en instituutsbegeleider van de ALO een beoordeling (cijfer) op basis van de eigen beoordeling van de student, de adviesbeoordeling van de mentor in de klas en van de mentor in de zaal, het eigen klassenbezoek (van schoolopleider en instituutsbegeleider) en het daarop aansluitende gesprek. Beide onderdelen van het werkplek, dus zowel in de klas als in de zaal, moeten op zichzelf voldoende zijn (minimaal cijfer 5.5. Er kan dus niet worden gecompenseerd). Wanneer een bezoek met een onvoldoende wordt beoordeeld, zijn er verschillende routes mogelijk. Deze staan hieronder beschreven in paragraaf 6.5 'Onvoldoende beoordeling'. De schoolopleider/ instituutsbegeleider stuurt het ondertekende formulier naar de instituutsopleider (Pabo HvA) / academische schoolopleider (UPvA) en de student. Het stagebureau voegt de beoordelingsformulieren toe aan het dossier van de student in OnStage. De instituutsopleider/stagecoördinator verwerkt de resultaten in SIS (cijferadministratie).

Uit de beoordelingsprocedure blijkt dat de stagementor en de schoolopleider/ instituutsbegeleider beiden een oordeel geven over het functioneren van de student. Echter, de schoolopleider en de instituutsbegeleider zijn de formele examinatoren (namelijk daartoe aangesteld door de examencommissie van de opleiding). Zij zijn dus de eindverantwoordelijke voor de inhoudelijke beoordeling. De instituutsopleider (Pabo HvA en Pabo-ALO) of de stagecoördinator (UPvA) is verantwoordelijk voor het invoeren van de beoordelingen in de resultatenadministratie. Ook een negatieve beoordeling (een onvoldoende) wordt ingevoerd.

6.3 Onvoldoende praktijkbeoordeling

De beoordeling vindt plaats op twee momenten in het jaar, aan het eind van het eerste en het tweede semester. Halverwege de stage (dus halverwege het semester) krijgt de student door middel van het lesbezoek van de schoolopleider en het tussengesprek met de mentor feedback en feed forward (*formatieve evaluatie*). Dat geeft hem/ haar inzicht in en de eigen ontwikkeling en concrete handvatten om de verdere ontwikkeling bij te sturen. Als er halverwege de stage zorgen zijn over de ontwikkeling van de student, is het belangrijk dat er concrete suggesties gedaan worden wat de student kan doen ter verbetering. Denk bijvoorbeeld aan andere activiteiten die de student kan uitvoeren in de stage, extra stagedagen, bij een andere leerkracht kijken of tijdens het lesgeven al directe feedback krijgen van de mentor. De schoolopleider benoemt expliciet dat er zorgen zijn over de beoordeling van de student en is bij het tussengesprek aanwezig. Mocht de ontwikkeling aan het eind van het semester nog steeds onvoldoende zijn dan moet de student via een herkansing alsnog de leerdoelen zien te behalen. Het is belangrijk dat de onvoldoende geen verassing is voor de student, maar dat de zorgen tijdig worden gedeeld. Er zijn drie mogelijkheden tot herkansing, afhankelijk van de 'ernst' van de onvoldoende. Let op: in alle gevallen is er sprake van een formele herkansing en moet er een 'overeenkomst stageverlenging' worden ingevuld. De overeenkomst is te vinden op de stagewebsite. Hierin wordt aangegeven om welke vorm van herkansing het gaat. Een 'overeenkomst stageverlenging' is te vinden op het extranet. De student en de schoolopleider vullen samen de overeenkomst in en geven een kopie aan het stagebureau. De overeenkomst wordt gearchiveerd in het studentdossier.

1. Een inhoudelijke herkansing in het volgende semester/blok, zonder extra stagedagen:

De student voldoet in de volgende stageperiode alsnog aan de eisen. In dit geval maakt de student in overleg met de mentor en schoolopleider concrete afspraken die worden vastgelegd. De schoolopleider kan tijdens het tussenmoment ook de vorige praktijkbeoordeling beoordelen met het cijfer. De student krijgt dus een summatieve beoordeling van de vorige praktijkbeoordeling en ontwikkelingsgerichte feedback van de praktijkbeoordeling op dat moment. De schoolopleider vult in dat geval twee afzonderlijke beoordelingsformulieren in. Deze vorm van herkansing kan worden gecombineerd met herkansingsvorm 2. *Let op:* deze vorm van herkansing kan niet worden toegekend als het Praktijk 2 (eind 1^e jaar) betreft.

2. Extra stagedagen:

De student heeft meer tijd in de vorm van extra stagedagen nodig om de leerdoelen te behalen. De student moet in dat geval 4 – 12 dagen extra stagelopen. De schoolopleider bepaalt het precieze aantal dagen. Concrete afspraken worden vastgelegd en opgenomen in de planning voor het volgende blok onder het kopje 'herkansing praktijkbeoordeling x'. De student zorgt ervoor dat de schoolopleider, de instituutopleider en de mentor een kopie ontvangen van de herkansingsafspraken. Na afronding van de extra stagedagen beoordeelt de schoolopleider alsnog. Deze vorm van herkansing hoeft niet per se tot studievertraging te leiden.

3. Opnieuw volgen van het gehele stageperiode:

De student heeft een dusdanige achterstand / stilstand in de ontwikkeling tot leerkracht basisonderwijs dat de student een extra stageperiode nodig heeft om alsnog aan de leerdoelen te behalen. In dit geval vindt er een gesprek plaats tussen de student, de schoolopleider en de instituutopleider. Na afronding van de extra stageperiode beoordeelt de schoolopleider de praktijkbeoordeling die is herkanst. Deze vorm van herkansing kan leiden tot studievertraging.

6.6 Stagedossier OnStage

Van elke student wordt door het stagebureau een stagedossier bijgehouden in het stageregistratiesysteem OnStage. In dit dossier worden de volgende formulieren opgenomen:

- de stagebeoordelingsformulieren;
- de herkansingafspraken en overeenkomsten stageverlenging (indien van toepassing);
- overige correspondentie over de stage;
- het gedragsprotocol.

De stagedossiers zijn alleen toegankelijk voor de student zelf en voor medewerkers van Pabo HVA, Pabo-ALO en UPVA, voor zover dit voor de uitoefening van hun functie noodzakelijk is. Het is de medewerkers van Pabo HVA, Pabo-ALO en UPVA niet toegestaan om gegevens uit de stagedossiers aan onbevoegden te geven en de beheerder van de stagedossiers draagt er zorg voor dat onbevoegden niet de gelegenheid krijgen van de inhoud van de dossiers kennis te nemen. De student kan ten alle tijde zijn/haar stagedossier inzien en downloaden in OnStage.

6.7 Wat te doen bij problemen?

Het kan voorkomen dat er zich problemen voordoen tijdens de stage. In onderstaande schema's staat aangegeven wat in dat geval de aangewezen route is. De Opleidingsschool probeert bij zorgen rondom de ontwikkeling van de student, de student extra ondersteuning te bieden door middel van een extra klassenbezoek, video interactie begeleiding, gesprek en/of andere begeleiding. Uitgangspunt is dat de student zich begeleidbaar en proactief opstelt, en meedenkt over vorm en inhoud van de extra begeleiding. Wanneer de zorgen aanhouden na de extra begeleiding van de Opleidingsschool, gaat de coördinerend schoolopleider in gesprek met de instituutsopleider om te kijken wat er nodig is en wat de volgende stap is.

De student ervaart een probleem met de stage

Er is een probleem:	• Bespreken met stagementor/ werkplekbegeleider.
Het probleem is niet opgelost:	• Bespreken met de schoolopleider.
Het probleem is niet opgelost:	• Bespreken met de instituutsopleider van de Opleidingsschool.• De instituutsopleider bespreekt het probleem te allen tijde met de coördinerend schoolopleider.
Er is nog steeds geen oplossing:	• Bespreken met de programmaleider Samen Opleiden.• De programmaleider Samen Opleiden bespreekt het probleem te allen tijde met de instituutsopleider.

De praktijkschool ervaart een probleem met een stagiaire

Er is een probleem:	• Bespreken met student en schoolopleider.
Het probleem is niet opgelost:	• De schoolopleider bespreekt het met de instituutsopleider van de Opleidingsschool.• De instituutsopleider bespreekt het probleem ook met de student.
Er is nog steeds geen oplossing:	• Bespreken met de programmaleider Samen Opleiden.• De programmaleider Samen Opleiden bespreekt het probleem ook met de student.

Onderzoek UPvA studenten

Als een student problemen ervaart met het uitvoeren van het onderzoek voor de Universitaire Leraren Praktijk (ULP) op de stageschool kan de student contact opnemen met de academische schoolopleider van de Opleidingsschool.

De student is het niet eens met de beoordeling

Als een student het niet eens is met een onvoldoende beoordeling, dan kan hij zich wenden tot de examencommissie. De examencommissie zal geen inhoudelijk oordeel geven over de stage, maar controleren of er is beoordeeld in overeenstemming met de procedure.

Rol stagebureau bij problemen

Als er zich problemen rondom de stage voordoen, dan speelt het stagebureau een signalerende en doorverwijzende rol. Zij zijn niet verantwoordelijk voor de afhandeling van de problemen. Zij verwijzen door naar de instituutsopleider.

6.8 Stagediscriminatie en veiligheid

De Pabo HvA streeft ernaar alle studenten een veilige stageplek te bieden, een plaats waar je kunt leren, ervaring kunt opdoen en binnen de aangegeven periode je stage kunt afronden. Wanneer je het gevoel krijgt dat je te maken hebt met een onveilige situatie of dat je gediscrimineerd wordt op je stageplek, heeft dit effect op je ontwikkeling.

Onder stagediscriminatie wordt het volgende verstaan:

'Het onrechtmatig behandelen of selecteren van studenten tijdens hun stageperiode op basis van bepaalde kenmerken zoals geslacht, seksualiteit, leeftijd, etniciteit, religie, beperking of andere persoonlijke eigenschappen. Dit fenomeen doet zich voor wanneer studenten tijdens (het zoeken naar) beroepsgerichte stages te maken krijgen met vooroordelen, ongelijke kansen en behandeling, of zelfs uitsluiting, uitbuiting en seksueel geweld. Dit kan aanzienlijke gevolgen hebben voor hun opleiding en toekomstige carrièremogelijkheden.'

Studenten vinden het vaak moeilijk om melding te maken van dergelijke situaties. Ze denken dat dit hun beoordeling beïnvloedt, dat het toch geen zin heeft om een melding te doen, dat het "eigenlijk wel meevalt", of ze zijn bang om studievertraging op te lopen. Wij raden je aan om dit soort zaken altijd te bespreken om te kijken hoe de situatie verbeterd kan worden.

Hoe meld je stagediscriminatie?

Je kunt bij verschillende mensen op de HvA terecht: bij je schoolopleider, kerndocent/ULP docent, de instituutopleider van het schoolbestuur waar je stageloopt, de studentendecaan ([Faculteit Onderwijs en Opvoeding](#)), de vertrouwenspersoon ([Vertrouwenspersoon Studenten](#)), of een andere docent waar je je veilig bij voelt. Al deze mensen kunnen jou een luisterend oor bieden en samen met jou eventuele vervolgstappen ondernemen. Vervolgstappen worden natuurlijk alleen gezet als jij daar toestemming voor geeft. Je anonimiteit wordt gewaarborgd, er gebeurt niets dat jij niet wilt en er wordt voor gezorgd dat jij als student zo min mogelijk last, tijdsverlies of schade ondervindt van het aankaarten van een situatie die jij vervelend of onacceptabel vindt.

Melden heeft altijd zin!

Het lijkt erop dat maar een gedeelte van de discriminatie- en veiligheidsincidenten gemeld wordt. Dit komt waarschijnlijk omdat dingen vaak achter gesloten deuren (tussen student en stagebegeleider/docent/schoolopleider) besproken worden en daar blijven. Maar ook als je denkt "het is vervelend, maar het valt wel mee", of zelfs als de zaken goed opgelost zijn, wil de HvA graag weten wat er gebeurd is, om ervan te leren en om soortgelijke incidenten in de toekomst te voorkomen.

Praktijkgids deel II: specifiek voor Pabo HvA

- Pabo HvA Voltijd jaar 1
- Pabo HvA Voltijd jaar 2
- Pabo HvA Voltijd jaar 3
- Pabo HvA Deeltijd jaar 1
- Pabo HvA Deeltijd jaar 2
- Pabo HvA Deeltijd jaar 3

7. Samenhang praktijk en curriculum Pabo HvA Voltijd en Deeltijd

In dit hoofdstuk lichten we de samenhang tussen praktijk en curriculum voor Pabo HvA Voltijd (jaar 1 t/m 4) en Deeltijd (jaar 1 t/m 3) toe.

Het leren in de praktijk is gericht op toenemende professionaliteit en handelingsbekwaamheid in het vak van leerkracht primair onderwijs. De inhoud van de opleiding is gericht op het lesgeven in een grootstedelijke context, en op een toename in bekwaamheid om onderwijs te verzorgen, vakinhouden te overzien, differentiatie toe te passen en gesprekken met ouders en andere externen aan te gaan.

7.1 Overzicht curriculum Pabo HvA

Voltijd

In het studiejaar 2025-2026 start een herzien curriculum. Jaar 1 van het nieuwe curriculum van de voltijd ziet er als volgt uit.

1 ^e semester											2 ^e semester					
Praktijk: opzetten en uitvoeren enkelvoudige les Stage: keuze student 3-8 (of gr. 1-2)											Praktijk: twee lessen met een lesovergang Stage gr. 1-2 (of groep 3-8)					
Didactiek: Directief lesgeven - inleiding-kern-slot											Didactiek: Directief lesgeven: verdieping					
Pedagogiek: de hele groep overzien en aansturen (de basis, preventieniveau 1)											Pedagogiek: de hele groep observeren en aansturen (verdieping, preventieniveau 1)					
1 ¹	5	5	5	5	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	5	5
	Oriëntatie op Onderwijs & Opvoeding 1A	Oriëntatie Onderwijs & Opvoeding 1B	Pedagogisch-didactische basis 1 & RW HG	Taal 1: taalontwikkeling, het fundament	PRAKTIJK 1	EV NE	EV RW	EV WO: AK	EV WO: GS	EV WO: NT	Taal 2: leesbevordering en interactief taalonderwijs	Pedagogisch-didactische basis 2 & RW	Kunstvakken 1 VT	Kleuters in beweging	PRAKTIJK 2	Professionele Beroeps-ontwikkeling 1
	Oriëntatie op Onderwijs en Opvoeding 1A (BP)	Oriëntatie op Onderwijs en Opvoeding 1B (BP)	Ped.-did.Basis 1 & RW HG (KT)	Taal 1 (KT)	Praktijk 1 (GA)	EV NE (KT)	EV RW (KT)	WO EK AK (KT)	WO EK GS (KT)	WO EK NT (KT)	Taal 2 (OP)	Ped.-did. Basis 2 & RW (KT)	Kunstvakken 1 (OP)	Kleuters in beweging (OP)	Praktijk 2 (GA)	PBO 1 (OP)

Het oude curriculum voor jaar 2, 3 en 4 ziet er als volgt uit:

2	Differentiatie in opvoeden en onderwijzen		Kinderen leren op verschillende manieren		
	2.1 Leren en ontwikkelen stimuleren	2.2 Diversiteit: contact en communicatie	2.3 Leren in en met de groep	2.4 De wereld verkennen: kinderen leren verschillend	
Praktijk	Onderbouw (accent groep 3 en 4)		Bovenbouw		

3	Hanteren van verschillen tussen kinderen in onder-/ bovenbouw		Minor
	3.1 Hanteren van verschillen tussen kinderen in de groep, in onder- c.q. bovenbouw	3.2 Omgaan met verschillen: Samenwerken met ouders en deskundigen in en buiten de school	
Praktijk	Bouw profilering leeftijdsgroep		

4	Verantwoordelijkheid nemen voor het leerproces van kind en groep		Voorbereiden overgang naar het werkveld		
	4.1 Eigen (LIO)-groep: verantwoordelijkheid nemen voor het leerproces van kind en groep	4.2 (Eigen) onderwijs ontwikkelen en verantwoorden	4.3 Afstuderen / voorbereiden overgang naar het werkveld	4.4 Afstuderen / voorbereiden overgang naar het werkveld	
Praktijk	LIO-1		LIO-2		

Deeltijd

In het studiejaar 2025-2026 start een herzien curriculum. Jaar 1 van het nieuwe curriculum van de deeltijd ziet er als volgt uit.

1 ^e semester										2 ^e semester						
Praktijk: Opzetten en uitvoeren enkelvoudige les. Twee lessen + lesovergang. Stage: keuze										Praktijk: Her]ontwerp les eigen groep. Variëren op methodeles. Stage: keuze						
Didactiek: Directief - Inleiding-kern-slot. Methodeles										Didactiek: Directief - verdieping. Aanpassen methodeles + intro onderzoekend						
Pedagogiek: Hele groep overzien en aansturen										Pedagogiek: De groep observeren en aansturen						
1 ¹	5	5	5	5	5	1	1	1	1	1	5	5	5	5	5	
	Oriëntatie op Onderwijs & Opvoeding V	Pedagogiek Klassenmanagement	Taal 1: Taal ontwikkeling, het fundament	Basisdidactiek en RW Hele getallen	PRAKTIJK 1	EV NE	EV RW	EV WO AK	EV WO GS	EV WO NT	Taal 2: Leesbevoegdheid, interactief taal-onderwijs	Gewordene didactiek en rijk rekenen	Werkeld, openbare introductie	KUNST 1	PRAKTIJK 2	Professionele Beroepsontwikkeling 1
	Oriëntatie op Onderwijs & Opvoeding V (BP)	Pedagogiek Klassenmanagement (KT)	Taal 1 (KT)	Basisdidactiek & RW HG (KT)	Praktijk 1 (GA)	EV NE (KT)	EV RW (KT)	WO EK AK (KT)	WO EK GS (KT)	WO EK NT (KT)	Taal 2 (OP)	Gewordene didactiek en RR (OP)	Werkeld-oriëntatie, Introductie (OP)	Kunst 1 (OP)	Praktijk 2 (GA)	PBO 1 (OP)

Het oude curriculum ziet er als volgt uit:

2	Leren door spelen en leer- en ontwikkelingslijnen van het jonge kind	Hanteren van verschillen tussen kinderen in onder-/ bovenbouw
	Praktijk	Onderbouw (groep 1 en 2)
3	Vorbereiden overgang naar het werkveld	Minor
	Praktijk	

De samenhang met het curriculum dat op de opleiding wordt uitgevoerd, is geborgd in de beoordelingscriteria die zijn beschreven door de opleiding en worden gehanteerd door de praktijkbegeleiders (mentor, schoolopleider). De kwaliteitseisen die worden gesteld aan beroepsvoorbereiding, uitvoering en evaluatie worden in de colleges en in de praktijk toegelicht en er wordt gericht mee geoefend.

In het nieuwe curriculum hanteren we drie basislijnen waaraan alle vakken aangekoppeld zijn.

1. De didactische lijn
2. De pedagogische lijn
3. De praktijk lijn

1. De didactische lijn

Binnen de didactische lijn maken we gebruik van twee overkoepelende modellen om studenten effectief te leren lesgeven: de **directieve didactiek** en de **onderzoekende didactiek**.

Directieve didactiek is een gestructureerde en doelgerichte onderwijsmethode waarbij de leerkracht het leerproces stap voor stap aanstuurt. De les start met een duidelijke uitleg van het leerdoel, gevolgd door het voordoen van de vaardigheid (modelleren). Vervolgens oefenen de leerlingen samen met de leerkracht (geleide inoefening), waarna zij zelfstandig aan de slag gaan (zelfstandige verwerking). Feedback en herhaling zijn essentieel binnen dit model. Deze aanpak is bijzonder effectief voor het aanleren van basisvaardigheden en nieuwe kennis. Het zorgt voor duidelijkheid, betrokkenheid en succeservaringen bij leerlingen. We hanteren hierbij het boek Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek. Dit boek is beschikbaar [online](#). Bij de onderzoekende didactiek laat de leerkracht de leerlingen gestructureerd zelf actief kennis te ontwikkelen door vragen te stellen, te experimenteren, uit te proberen en oplossingen te bedenken voor vraagstukken. Het accent ligt, naast het opdoen van kennis, op het ontwikkelen van een nieuwsgierige en onderzoekende houding en op het aanleren van onderzoeksvaardigheden.

2. De pedagogische lijn

In de pedagogische lijn leren studenten hoe zij een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat creëren. Ze ontwikkelen vaardigheden om groepsregels en afspraken helder te communiceren, gedrag van leerlingen effectief bij te sturen en hun eigen communicatie bewust in te zetten om leiding te geven aan de groep. Ook leren ze hoe ze lessen plannen en organiseren, met aandacht voor routines en het soepel begeleiden van overgangen binnen de groep. Dit bouwen we op tijdens de jaren in moeilijkheid. Ze leren dan ook omgaan met externaliserend en internaliserend gedrag.

3. De praktijklijn

Binnen de praktijklijn staat het **ZelCom-model** centraal, waarin de dimensies *zelfstandigheid* en *complexiteit* de opbouw van stages bepalen.

In de eerste stageperiodes voeren studenten eenvoudige taken uit met lage complexiteit en onder intensieve begeleiding. Ze observeren, begeleiden kleine groepjes leerlingen, en voeren bestaande lessen of activiteiten uit. Na verloop van tijd groeit de complexiteit van de taak. Ze geven langere lessen, ontwerpen eigen lesmateriaal, passen differentiatie toe, verbinden leerlijnen en reflecteren op hun handelen. Nog steeds onder begeleiding van de mentor in de groep. In de eindfase werken studenten grotendeels zelfstandig binnen complexere onderwijsituaties. Ze zijn actief betrokken bij het schoolteam en onderhouden contact met externe professionals en ouders. Door het expliciet maken van de componenten *zelfstandigheid* en *complexiteit* ontstaat er een duidelijke en doelgerichte opbouw in de praktijklijn. Zo ontstaat naast de inhoudelijke bekwaamheden een duidelijke en doelgerichte opbouw van beginnend naar startbekwaam leerkracht.

Professionele beroepsontwikkeling

De **beroepsopdracht** is de verbindende schakel tussen opleiding en praktijk. De student leert in de beroepsopdracht theorie toe te passen in de praktijk, de praktijk te begrijpen én te duiden met behulp van theorie. Met het uitvoeren van de beroepsopdracht ontwikkelt de student daarnaast een onderzoekende en kritische houding in de beroepssituatie. De student verwerft de kennis en de vaardigheden die hij nodig heeft om als professional het eigen onderwijs te (blijven) verbeteren. Daarnaast staat de **persoonlijke, professionele ontwikkeling** centraal, zowel qua voortgang in studiepunten als wat betreft de ontwikkeling tot leerkracht basisonderwijs. Bij deze persoonlijke professionele ontwikkeling worden drie doelen beoogd: (1) het ontwikkelen van een eigen identiteit als leerkracht, (2) het leren maken van eigen, wijze keuzes (door een eigen visie te ontwikkelen en door te leren omgaan met dilemma's in de beroepspraktijk en (3) het leren zorgdragen voor de eigen professionele ontwikkeling (ontwikkelen van een onderzoekende houding, houding van blijvend professionaliseren, bereidheid tot samenwerken).

Aan het eind van ieder semester voert de begeleider een gesprek met de student over de voortgang in het afgelopen semester. In het gesprek reflecteert de student op de eigen professionele ontwikkeling door de opgedane kennis en vaardigheden op opleiding en in het werkveld met elkaar in verband te brengen en te koppelen aan de ALKL.

Daarnaast zijn er elk semester specifieke **vakcolleges** ingeroosterd, waarin de vakinhoud en specifieke vakdidactiek centraal staan. De vakcolleges relateren de vakinhoud en vakdidactiek aan drie doorgaande lijnen van het curriculum (didactische, pedagogische en praktijklijn). De kennis en vaardigheden van de student op het terrein van vakinhoud en vakdidactiek wordt getoetst in tentamens en vakopdrachten. In de vakopdrachten zit meestal een praktijkcomponent die in de stage moet worden uitgevoerd.

7.2 Blokindeling, stage- en toetsweken Pabo HvA in 2025-2026

Op Pabo HvA wordt gewerkt in twee semesters. Ieder semester bestaat uit twee blokken van tien weken. Totaal bestaat een jaar uit vier blokken. Ieder blok heeft een vast ritme van stage- en toetsweken. Herkansingen van toetsen vinden altijd plaats in de toetsperiode van het volgende blok. In de beide toetsweken wordt geen stagegelopen; in de projectweken wel. Voor 2025-2026 ziet de blokindeling en het toetschema voor Voltijd (jaar 1 en 2 en jaar 3, 1^e semester) en Deeltijd (jaar 1 en 2) er als volgt uit:

BLOKINDELING 2025-2026 BLOK 1, 2, 3, 4

voltijd jaar 1 en deeltijd jaar 1

BLOK 1 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
01/09	08/09	15/09	22/09	29/09	06/10	13/10	20/10	27/10	03/11	
					STAGEWEEK VT: ma,t/m,vr DT: 1 dag extra stage		HERFST	VERWERKINGS WEEK 1	STADSWEEK 1	
BLOK 2 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
46	47	48	49	50	51	2	3	4	5	
10/11	17/11	24/11	01/12	08/12	15/12	05/01	12/01	19/01	26/01	
			STAGEWEEK VT: ma,t/m,vr DT: 1 dag extra stage				ZELFSTUDIE WEEK	TOETSWEK.1	TOETSWEK 2	
BLOK 3 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
02/02	09/02	16/02	23/02	02/03	09/03	16/03	23/03	30/03	06/04	
			VOORJAAR	STAGEWEEK VT: ma,t/m,vr DT: 1 dag extra stage				HERKANSINGS- WEEK	VERWERKINGS- WEEK 2	
BLOK 4 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 & 12
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26 & 27
13/04	20/04	27/04	04/05	11/05	18/05	25/05	01/06	08/06	15/06	22/ 29/06
STADSWEEK 2		MEI				STAGEWEEK VT: ma,t/m,vr DT: 1 dag extra stage			TOETSWEK.1	TOETSW.2 & 3

BLOKINDELING 2025-2026 BLOK 1, 2, 3, 4

voltijd jaar 2, 3 en 4 en deeltijd jaar 2 en 3

BLOK 1 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
01/09	08/09	15/09	22/09	29/09	06/10	13/10	20/10	27/10	03/11	
					STAGEWEEK VT: ma,t/m,vr DT: 1 dag extra stage		HERFST	TOETSWEK.1	TOETSWEK 2	
BLOK 2 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
46	47	48	49	50	51	2	3	4	5	
10/11	17/11	24/11	01/12	08/12	15/12	05/01	12/01	19/01	26/01	
CULTUUR PROJECT			STAGEWEEK VT: ma,t/m,vr DT: 1 dag extra stage					TOETSWEK.1	TOETSWEK 2	
BLOK 3 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
02/02	09/02	16/02	23/02	02/03	09/03	16/03	23/03	30/03	06/04	
			VOORJAAR	STAGEWEEK VT: ma,t/m,vr DT: 1 dag extra stage				TOETSWEK.1	TOETSWEK 2	
BLOK 4 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 & 12
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26 & 27
13/04	20/04	27/04	04/05	11/05	18/05	25/05	01/06	08/06	15/06	22/ 29/06
CULTUUR PROJECT		MEI				STAGEWEEK VT: ma,t/m,vr DT: 1 dag extra stage			TOETSWEK.1	TOETSW.2 & 3

Mentorbrief

Voor de mentoren zijn **mentorbrieven** opgesteld met een korte samenvatting van de algemene informatie over de stage, de lesvoorbereiding, het gebruik van de stagemap en de stageactiviteiten. De mentorbrieven zijn beschikbaar op de [website van het stagebureau](#).

Praktijkgids deel III: specifiek voor UPvA

8. Uitgangspunten van de UPvA

Vakmanschap, een persoonlijke insteek en een breed perspectief. Dát is waar wij als Universitaire Pabo van Amsterdam (UPvA) voor staan. De UPvA is een kleinschalige, gezamenlijke opleiding van de Universiteit van Amsterdam (UvA) en de Hogeschool van Amsterdam (HvA), gericht op lesgeven in een divers en uitdagend onderwijsveld. Binnen een hechte leergemeenschap leiden we onze studenten op tot echte vakmensen die goed kunnen lesgeven en basisschoolleerlingen optimaal begeleiden bij hun ontwikkeling. Deze ambitieuze academisch onderlegde leerkrachten werken weloverwogen en kritisch, durven te experimenteren met verschillende (les)methoden en kunnen acteren op het snijvlak van praktijk en theorie. Met hun bagage als basisedagoog met vak-, vakdidactische en onderwijskundige kennis hebben deze startbekwame academische leerkrachten een brede basis. Daarmee kunnen ze een bijdrage leveren aan het onderwijs van morgen én aan complexe opvoedingsvraagstukken.

De opleidingsvisie van de UPvA kent drie samenhangende speerpunten die inspelen op actuele maatschappelijke vraagstukken en aansluiten op veranderende eisen en wensen uit het werkveld en van de (lokale) overheid: 'onderzoekende houding vanuit een brede basis', 'bruggen bouwen' en 'contextbewust opleiden'.

9. Samenhang praktijk en curriculum UPvA

9.1 Overzicht curriculum UPvA

UPvA Jaar 1

UvA studiepunten			HvA studiepunten		
Overkoepelend thema per semester					
UPvA jaar 1					
Semester 1 Blok 1 (sep-okt)	Semester 1 Blok 2 (nov-dec)	Semester 1 Blok 3 (jan)	Semester 2 Blok 4 (feb-mrt)	Semester 2 Blok 5 (apr-mei)	Semester 2 Blok 6 (juni)
Thema: Lesgeven en pedagogiek de basis			Thema: Het organiseren leerprocessen in de klas		
Onderzoeks- methodologie (3EC)	Beschrijvende statistiek (5EC)		Ontwikkelings- psychologie (5EC)	Onderwijswet- schappen in de klas (5EC)	
Rekenen en wiskunde 1 (4EC) Eigen Vaardigheid Rekenen (1EC)			Kunsteducatie 1 (5EC)		
Klassenmanagement en didactisch ontwerp			Positief klassenklimaat en groepsdynamica		
	Taalontwikkeling: het fundament (4EC) Eigen Vaardigheid Taal (1EC)			Rekenen en wiskunde 2 (5EC)	
Inleiding Pedagogische Wetenschappen (5EC)			Praktijk 2 (5EC)		
Praktijk 1 (5EC)			Universitaire Leraren Praktijk 2 (5EC) <i>Empirisch onderzoek in de klas om eigen leerkrachthandelen te ontwikkelen</i>		
Universitaire Leraren Praktijk 1 (2EC) <i>Pedagogische en didactische vraagstukken in de klas</i>					

UPvA jaar 2					
Semester 1 Blok 1 (sep-okt)	Semester 1 Blok 2 (nov-dec)	Semester 1 Blok 3 (jan)	Semester 2 Blok 4 (feb-mrt)	Semester 2 Blok 5 (apr-mei)	Semester 2 Blok 6 (juni)
Thema: Speerpunten van de school en onderwijsbeleid nader bekeken			Thema: Diversiteit in de grootstedelijke context: kind in de stad en kind in het gezin		
Onderwijsbeleid (5EC)	Psychopathologie (5EC)		Familie & Gezin (5EC)	Statistiek 3 Toetsende statistiek (5EC)	
Wereldoriëntatie introductie (5EC)			Taal een zaak van alle vakken (5EC)		
Verdiepende didactiek			Lesgeven over gevoelig maatschappelijke thema's		
	Kunsteducatie 2 (5EC)			Wereldoriëntatie en burgerschap (5EC)	
Praktijk 3 (5EC)			Praktijk 4		
ULP 3 (5EC) Een kwalitatieve interviewstudie naar de speerpunten van de stageschool. Het opstellen van interviewvragen en analyseren van kwalitatieve data samen met het inzetten gespreksvaardigheden staan centraal.			ULP 4 (5EC) Het uitvoeren van kwantitatief onderzoek aan de hand van toetsende statistiek gericht op het thema diversiteit. Cultureel sensitief lesgeven staat centraal.		

In de pabovakken van het UPvA curriculum hanteren we drie basislijnen waaraan alle vakken aangekoppeld zijn.

1. De didactische lijn
2. De pedagogische lijn
3. De praktijk lijn

1. De didactische lijn

Binnen de didactische lijn maken we gebruik van twee overkoepelende modellen om studenten effectief te leren lesgeven: de **directieve didactiek** en de **onderzoekende didactiek**.

Directieve didactiek is een gestructureerde en doelgerichte onderwijsmethode waarbij de leerkracht het leerproces stap voor stap aanstuurt. De les start met een duidelijke uitleg van het leerdoel, gevolgd door het voordoen van de vaardigheid (modelleren). Vervolgens oefenen de leerlingen samen met de leerkracht (geleide inoefening), waarna zij zelfstandig aan de slag gaan (zelfstandige verwerking). Feedback en herhaling zijn essentieel binnen dit model. Deze aanpak is bijzonder effectief voor het aanleren van basisvaardigheden en nieuwe kennis. Het zorgt voor duidelijkheid, betrokkenheid en succeservaringen bij leerlingen. We hanteren hierbij het boek *Teach like a champion* en het boek *Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek*. Het boek *Wijze lessen* is beschikbaar [online](#). Bij de onderzoekende didactiek laat de leerkracht de leerlingen gestructureerd zelf actief kennis te ontwikkelen door vragen te stellen, te experimenteren, uit te proberen en oplossingen te bedenken voor vraagstukken. Het accent ligt, naast het opdoen van kennis, op het ontwikkelen van een nieuwsgierige en onderzoekende houding en op het aanleren van onderzoeksvaardigheden.

2. De pedagogische lijn

In de pedagogische lijn leren studenten hoe zij een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimate creëren. Ze ontwikkelen vaardigheden om groepsregels en afspraken helder te communiceren, gedrag van leerlingen effectief bij te sturen en hun eigen communicatie bewust in te zetten om leiding te geven aan de groep. Ook leren ze hoe ze lessen plannen en organiseren, met aandacht voor routines en het soepel begeleiden van overgangen binnen de groep. We hanteren hierbij het boek *Teach like a champion* met technieken die zorgen voor een positief klassenklimate.

3. De praktijklijn

Binnen de praktijklijn staat het **ZelCom-model** centraal, waarin de dimensies *zelfstandigheid* en *complexiteit* de opbouw van stages bepalen.

In de eerste stageperiodes voeren studenten eenvoudige taken uit met lage complexiteit en onder intensieve begeleiding. Ze observeren, begeleiden kleine groepjes leerlingen, en voeren bestaande lessen of activiteiten uit. Na verloop van tijd groeit de complexiteit van de taak. Ze geven langere lessen, ontwerpen eigen lesmateriaal, passen differentiatie toe, verbinden leerlijnen en reflecteren op hun handelen. Nog steeds onder begeleiding van de mentor in de groep. In de eindfase werken studenten grotendeels zelfstandig binnen complexere onderwijssituaties. Ze zijn actief betrokken bij het schoolteam en onderhouden contact met externe professionals en ouders. Door het expliciet maken van de componenten *zelfstandigheid* en *complexiteit* ontstaat er een duidelijke en doelgerichte opbouw in de praktijklijn. Zo ontstaat naast de inhoudelijke bekwaamheden een duidelijke en doelgerichte opbouw van beginnend naar startbekwaam leerkracht.

Universitaire Leraren Praktijk (ULP)

De **ULP** is de verbindende schakel tussen opleiding en praktijk. Naast het leren van praktische vaardigheden zoals lesgeven leren de studenten ook academische en onderzoeksvaardigheden. De student leert in de ULP wetenschappelijk onderzoek uit te voeren in de praktijk, de praktijk te analyseren én te duiden met behulp van onderzoek. Met het uitvoeren van het onderzoek ontwikkelt de student daarnaast een onderzoekende en kritische houding in de beroepssituatie. De student verwerft de kennis en de vaardigheden die hij nodig heeft om als professional het eigen onderwijs te (blijven) verbeteren. Daarnaast staat de **persoonlijke, professionele ontwikkeling** centraal, zowel qua voortgang in studiepunten als wat betreft de ontwikkeling tot leerkracht basisonderwijs. De studenten ontwikkelen een eigen identiteit als academische leerkracht, leren te reflecteren op situaties uit de beroepspraktijk en leren professionele beroepsvaardigheden zoals samenwerken, plannen en communiceren. Aan het eind van ieder semester voert de begeleider een gesprek met de student over de voortgang in het afgelopen semester. In het gesprek reflecteert de student op de eigen professionele ontwikkeling door de opgedane kennis en vaardigheden op opleiding en in het werkveld met elkaar in verband te brengen en te koppelen aan de ALKL.

UPvA Jaar 3

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5	Blok 6
LEREN EN ONTWIKKELEN			STAGNATIE IN LEREN		
Mens & Wereld 3	Psychopathologie		Pedagogische aanpak in de klas	Onderwijskunde 3	Praktijk 6 Keuzestage
Professionele opvoeders	Taalverwerving			ULP LKV6: Educatief partnerschap	
			Taal 3	Onderwijskunde 3	
			Rekenen&Wiskunde 3		
			Kunstzinnige Oriëntatie 3		
ULP E Leerlingvolgsysteem			Kennisbasistoets Rekenen Kennisbasistoets Nederlands		
ULP LKV5: handelingsgericht werken					
Praktijk 5					

UPvA Jaar 4

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5	Blok 6
Profilering			AFRONDING IN LIO EN BACHELOR Beroepsprofilering		
Testconstructie en onderzoeksverslaglegging	Keuzeprofilering		Leeftijdprofilering 1	Leeftijdprofilering 2	
	ULP L7			ULP L8	
	ULP F: Bacheloronderzoek 1			ULP G: Bacheloronderzoek 2	
	LIO-1			LIO-2	

9.2 Jaarplanning UPvA

	Wk	Datum	UPvA Onderwijs-activiteit
Semester 1	36	1-sep	Onderwijsweek
	37	8-sep	Onderwijsweek
	38	15-sep	Onderwijsweek: start stage
	39	22-sep	Onderwijsweek
	40	29-sep	Onderwijsweek
	41	6-okt	Onderwijsweek
	42	13-okt	Onderwijsweek
	43	20-okt	Tentamenweek
	44	27-okt	Onderwijsweek
	45		Onderwijsweek
	46	10-nov	Onderwijsweek
	47	17-nov	Onderwijsweek
	48	24-nov	Onderwijsweek
	49	1-dec	Onderwijsweek
	50	8-dec	Onderwijsweek
	51	15-dec	Tentamenweek
	52	22-dec	Kerstvakantie
	1	29-dec	Kerstvakantie
	2	5-jan	STAGEWEEK (niet voor jaar 3)
	3	12-jan	Onderwijsweek: laatste stagedag
	4	19-jan	Onderwijsweek
	5	26-jan	Tentamenweek

	Wk	Datum	UPvA Onderwijs-activiteit
Semester 2	6	2-feb	Onderwijsweek Start stage
	7	9-feb	Onderwijsweek
	8	16-feb	Onderwijsweek
	9	23-feb	Onderwijsweek
	10	2-mrt	Onderwijsweek
	11	9-mrt	Onderwijsweek
	12	16-mrt	Onderwijsweek
	13	23-mrt	Tentamenweek
	14	30-mrt	Onderwijsweek
	15	6-apr	Onderwijsweek
	16	13-apr	Onderwijsweek
	17	20-apr	Onderwijsweek
	18	27-apr	Meivakantie
	19	4-mei	Onderwijsweek
	20	11-mei	Onderwijsweek
	21	18-mei	Onderwijsweek
	22	25-mei	Tentamenweek
	23	1-jun	STAGEWEEK
	24	8-jun	Onderwijsweek: Laatste stagedag
	25	15-jun	Onderwijsweek
	26	22-jun	Tentamenweek
	27	29-jun	Tentamenweek

Praktijkids deel IV: specifiek voor Pabo-ALO

10. Uitgangspunten Pabo-ALO

De Pabo-ALO leidt studenten op tot leerkracht basisonderwijs én docent lichamelijke opvoeding. De opleidingsvariant wordt georganiseerd door de Pabo HvA en door de ALO in samenwerking met het onderwijsveld. Studenten krijgen aan het einde van hun opleiding twee bachelordiploma's: van de Pabo en van de ALO. Het leren in de praktijk is gericht op toenemende professionaliteit en handelingsbekwaamheid in het vak van leerkracht primair onderwijs en docent lichamelijke opvoeding. De inhoud van de opleiding is gericht op het lesgeven in de grote stad, en op een toename in bekwaamheid om onderwijs te verzorgen, vakinhouden te overzien, differentiatie toe te passen en gesprekken met ouders en andere externen aan te gaan. Aangezien de student ervaring moet opdoen in alle aspecten van het basisonderwijs lopen de Pabo-ALO studenten in de eerste twee jaar van de opleiding stage in alle bouwen van het primair onderwijs. In het derde jaar gaan ze wekelijks naast één dag stage in het basisonderwijs ook één dag naar het voortgezet onderwijs om daar de gymlessen te verzorgen.

Pabo-ALO is vormgegeven vanuit een holistische blik naar kinderen. De afgestudeerde van de Pabo-ALO kent de kinderen op zowel sociaal-emotioneel - als cognitief als motorisch gebied en kan de leerlingen helpen zich op deze gebieden verder ontwikkelen. Naast een goede leerkracht in zowel de klas als de zaal wordt de Pabo-ALO student opgeleid als 'beweegregisseur', een taak waarbij hij inspireert en initieert op het gebied van bewegen in en rondom de school. Dit sluit goed uit bij de grootstedelijke context van Amsterdam waarbij thema's als gezondheid en bewegarmoede, maar ook overgewicht een rol spelen. In het curriculum komt dit vak beweegregisseur als aparte onderwijsmodule aan bod naast alle andere vakgebieden van zowel de Pabo als de ALO. Bij de Pabo-ALO hebben we ervoor gekozen om geïntegreerde onderwijsmodules aan te bieden aan studenten (meestal in eenheden van 5 studiepunten). Zo is in jaar 1 in het eerste semester pedagogiek gekoppeld aan het vak rekenen en zijn de vakken met betrekking tot vakinhoud en vakdidactiek op gebied van bewegingsonderwijs ook gecombineerd. De onderwijsmodule Professionele Identiteit (PI) bereidt de studenten voor op vraagstukken binnen de bekwaamheden van de brede professionele basis, zoals bijvoorbeeld samen werken en samen leren, professioneel communiceren, creatief denken, e.d. Ook studieloopbaanbegeleiding van de Pabo-ALO studenten valt onder de module PI.

11. Curriculum Pabo-ALO

1 ^e semester						2 ^e semester					
Persoonlijk Vakmanschap waaronder Bewegtussendoortjes											
Praktijk: P.O. zaal en klas beide één dag, Bouw keuze (aan het einde van jaar 2 alle bouwen doorlopen) Klas 1 les. Zaal, 1/3, 1/3, 1/3						Praktijk: Klas, twee lessen met een lesovergang. Zaal, hele les					
Directief lesgeven: inleiding-kern-slot.						Directief lesgeven: verdieping.					
Pedagogiek: De hele groep overzien en aansturen.						Pedagogiek: De hele groep observeren en aansturen (verdieping)					
1	5 Beweegregisseur EHBO PI Persoonlijke profilering (jaarvak)	5 Voorbeeldvaardigheid Ondersteunende vaardigheid Uitdagende vaardigheid (jaarvak)	5 Verantwoord leren Lesgeven in het Bewegings- onderwijs	5 Taal 1 Taalvererving, mondelinge taalvaardigheid, Engels, logopedie, schrijven	5 Pedagogiek, rekenen	5+5 Praktijk (WPL)	5 Verantwoord leren Lesgeven in het Bewegingsonder- wijs	5 Spelend leren n.a.v. jeugdliteratuur	3 Kunstvakken introdactie	1+1 E.V. Neder- lands en reken en	5+5 Praktijk (WPL)
Persoonlijk Vakmanschap waaronder Schoolpleinactiviteiten											
Praktijk: (her)ontwerp les eigen groep. Variëren op methode les. 1 dagdeel in de klas						Praktijk: gedifferentieerd. lesgeven: op meerdere niveaus. Klas een hele dag. Zaal, 3 achtereenvolgende lessen op een dag					
Onderzoekend leren.						Beredeneerd kiezen tussen onderzoekend en directief lesgeven.					
Pedagogiek: Omgaan met verschillen binnen het groepsklimaat						Pedagogiek: Omgaan met verschillen binnen het groepsklimaat (verdieping)					
2	5 Beweegregisseur PI Persoonlijke profilering (jaarvak)	5 Voorbeeldvaardigheid Ondersteunende vaardigheid Uitdagende vaardigheid (jaarvak)	5 Verantwoord leren Lesgeven in het Bewegings- onderwijs	5 Introductie wereldoriëntatie	5 Rekenen, gevorderde didactiek (pedagogiek)	5+5 Praktijk (WPL)	5 Verantwoord leren Lesgeven in het Bewegingsonder- wijs	5 Meten, meetkunde en breuken	5 Superdiversiteit , leerlingen en ouders	5+5 Praktijk (WPL)	
Persoonlijk Vakmanschap waaronder Sport -of beweeg dag											
Praktijk: Leeftijdsprofilering jonge/ oudere kind: ontwerpen en uitvoeren Inrichten rijke leeromgeving. Stage: Leeftijdsprof. JK of OK						Praktijk: een hele dag in klas P.O. een hele dag in de zaal V.O. Omgaan met verschillen					
Didactiek: afstemmen van de didactiek op het jonge of oudere kind						Didactiek: inrichten rijke leeromgeving voor oudere of jonge kind					
Pedagogiek: Stimuleren van de ontwikkeling van het jonge of oudere kind						Pedagogiek: Stimuleren van de ontwikkeling van het jonge of oudere kind					
	5 Beweegregisseur PI Persoonlijke profilering (jaarvak)	5 Voorbeeldvaardig- heid Ondersteunende vaardigheid (jaarvak)	5 Verantwoord leren Lesgeven in het Bewegings- onderwijs	3 Engels in het PO	5 Kunstvakken	5+5 Praktijk (WPL)	5 Verantwoord leren Lesgeven in het	5 Pedagogiek de ontwikkeling van de leerling in de groep	5 Taal en wereldoriënta- tie	5+5 Praktijk (WPL)	
		Uitdagende vaardigheid (jaarvak)					Bewegingsonder- wijs				

Semester 1						Semester 2				
Persoonlijk vakmanschap: Bewegen in en om de school										
Praktijk: keuzestage, eigen doelen met criteria formuleren						Praktijk: medeverantwoordelijk zelfstandig onderwijs geven. Twee dagen in de week				
Didactiek: gedifferentieerd onderwijsaanbod- afstemmen op didactische onderwijsbehoefte						Didactiek: inrichten rijke leeromgeving voor oudere of jonge kind				
Pedagogiek: afstemmen op onderwijsbehoeften van individuele leerlingen						Pedagogiek: Stimuleren van de ontwikkelen van het kind				
4	5 Beweegregisseur PI Persoonlijke profilering (jaarvak)	5 Voorbeeldvaardigheid Ondersteunende vaardigheid Uitdagende vaardigheid (jaarvak)	5 Verantwoord leren Lesgeven in het Bewegings- onderwijs	10 Passend onderwijs maken	5+5 Praktijk (WPL)	5 Verantwoord leren Lesgeven in het Bewegings- onderwijs	5 Pedagogiek	5 Projecten W.O. en K.O.		5+5 Praktijk (WPL)
Persoonlijk vakmanschap: Bewegen in en om de school										
Praktijk: medeverantwoordelijk zelfstandig onderwijs geven. Twee dagen in de week										
Didactiek: gedifferentieerd onderwijsaanbod- afstemmen op didactische onderwijsbehoefte										
Pedagogiek: afstemmen op onderwijsbehoeften van individuele leerlingen										
4,5	3 Plan van aanpak Beweegregisseur	4 Project Beweegregisseur	10 Afstudeerwerk	3 Eindassessment PI (1) Persoonlijke profilering (2)	5+5 Praktijk (WPL)					

11.1 Blokdeling, stage- en toetsweken Pabo ALO in 2025-2026

Op de Pabo ALO wordt gewerkt in twee semesters. Ieder semester bestaat uit twee blokken van tien weken. Totaal bestaat een jaar uit vier blokken. Ieder blok heeft een vast ritme van stage- en toetsweken. Herkansingen van toetsen vinden altijd plaats in de toetsperiode van het volgende blok. In de beide toetsweken wordt geen stagegelopen; in de projectweken wel. Voor 2025-2026 ziet de blokdeling en het toetschema er als volgt uit:

BLOKDELING 2025-2026 BLOK 1, 2, 3, 4

Pabo-ALO

BLOK 1 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
01/09	08/09	15/09	22/09	29/09	06/10	13/10	20/10	27/10	03/11	
					STAGEWEEK		HERFST	TOETSWEK.1	Week beweeg- regisseur	
BLOK 2 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
46	47	48	49	50	51	2	3	4	5	
10/11	17/11	24/11	01/12	08/12	15/12	05/01	12/01	19/01	26/01	
Profilings- week			STAGEWEEK Niet voor Pabo-ALO 1e jaar					TOETSWEK.1	EHBO-week	
BLOK 3 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
02/02	09/02	16/02	23/02	02/03	09/03	16/03	23/03	30/03	06/04	
			VOORJAAR	STAGEWEEK Niet voor Pabo- ALO 1e jaar				TOETSWEK.1	TOETSWEK 2	
BLOK 4 2025-2026										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 & 12
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26 & 27
13/04	20/04	27/04	04/05	11/05	18/05	25/05	01/06	08/06	15/06	22/ 29/06
Profilings- week		MEI				STAGEWEEK			TOETSWEK.1	TOETSW.2 & 3

Bijlage A Pabo HvA, Pabo-ALO & UPvA: Gedragsprotocol stage voor student

Voor het praktijkdeel van de opleiding stap je de wereld van het onderwijs in. De Opleidingsschool en de opleiding zien jou als 'leerkracht in opleiding'. Dit vraagt om een professionele houding van jou. In dit gedragsprotocol leggen we een aantal essentiële aspecten vast. Je bewaart dit gedragsprotocol gedurende de hele opleiding in jouw stagemap. Verder wordt een exemplaar bewaard in het stagedossier.

Omgang en gedrag

1. Stel je vanaf het begin actief en professioneel op in de omgang met collega's en leerlingen.
2. Verdiep je in de school en de afspraken die er gelden, vraag informatie, proef de sfeer en praat met zoveel mogelijk mensen binnen de school.
3. Verdiep je in de praktijkgids en mentorbrief. Bestudeer zorgvuldig de opdrachten voor je opleiding en bespreek deze met je mentor. Maak afspraken over je planning en hoe jullie hierover communiceren.
4. Zorg ervoor dat de uitvoering van je stageactiviteiten harmonieert met het school- en klassengebeuren. Stem je lessen af op inhouden en werkvormen, op organisatie en middelen, waaraan de school waarde hecht en waaraan de kinderen gewend zijn. Maar vraag ook de ruimte om opdrachten op een eventuele andere wijze uit te voeren.
5. Evalueer je eigen handelen kritisch en vraag regelmatig om feedback. Stel jezelf bij de feedback open en positief op.
6. Meld je bij ziekte tijdig af bij je mentor en schoolopleider. De gemiste stagedagen haal je zo snel mogelijk in, in overleg met je mentor.
7. Als er wrijvingen of problemen zijn tussen je mentor en jou, maak dit dan bespreekbaar. Leidt dit niet tot een gewenste oplossing schakel dan de schoolopleider in. Zie ook paragraaf 6.7 'Wat te doen bij problemen' in de praktijkgids.
8. Casussen uit praktijksituaties die door een student ingebracht worden bij de intervisiebijeenkomsten, worden buiten deze context niet met anderen besproken.

Privacywetgeving en sociale media

1. Plaats geen vertrouwelijke informatie over je stageschool, kinderen, ouders en kinderen online. Plaats geen filmpjes uit de praktijk op sociale media waar kinderen, ouders en/of collega's in voorkomen. Dit schendt de wet van de privacy.
2. Anonimiseer gegevens van leerlingen in verslagen en/of opdrachten voor de opleiding. Ga zorgvuldig om met gegevens uit het leerlingvolgsysteem en bewaar deze gegevens veilig.
3. Voor de opleiding moet je beeldopnamen van jezelf maken. De Opleidingsschool draagt zorg voor de toestemming van ouders.⁴ Zorg ervoor dat leerlingen zonder toestemming niet op beeld komen. Denk na over een passende cameraopstelling.
4. Bewaar en deel je video-opnamen veilig, bijvoorbeeld via een USB-stick met wachtwoord en/of platformen die beschikbaar zijn via de HvA en UvA. Vernietig beelden tijdig en passend bij het doel.
5. Als student word je gezien als een (aankomend) professional. Natuurlijk zien wij de mogelijkheden die sociale media in het contact met de maatschappij met zich meebrengt. Uiteraard ben je vrij in je uitingen, maar realiseer je dat je als student ook altijd de opleiding (Pabo HvA en/of UPvA) en het werkveld vertegenwoordigt. Realiseer je dat dat verantwoordelijkheid met zich meebrengt.

Hierbij verklaar ik dat ik me zal houden aan het bovenstaande gedragsprotocol,

Datum:
Naam:

Handtekening:

⁴ Zie document werkwijze en protocol beeld- en geluidsopname van de HvA:
<https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/werkplekieren/protocol-opnamen-hva-foo-en-opleidingsscholen-2018-09-04.pdf>

Bijlage B Stagedoelen Pabo HvA voltijd en UPvA jaar 1, 2 & 3

Het primaire proces (VT en UPvA)

Pedagogische bekwaamheid				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	PRAKTIJK 5
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 ⁵ semester 1
De student				
1. verdiept zich in regels en afspraken in de klas en verwerkt dit in zijn/haar lessen en activiteiten (A2). 2. observeert leerlingen en toont belangstelling voor de leefwereld en achtergrond van de leerlingen (A1.1 en A3.2).	1. spreekt verwachtingen uit op basis van de regels en afspraken in de klas. 2. geeft leerlingen de ruimte om eigen ideeën en meningen in te brengen (A3.1).	1. vertoont voorspelbaar leerkrachtgedrag op basis van de regels en afspraken in de klas (A2.1). 2. leert leerlingen hun mening te onderbouwen en betreft hen bij in besluitvormingsprocessen in de klas (A3.1).	1. kan activiteiten verzorgen gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en groepsvorming (A1.2 en A2.2). 2. toont belangstelling voor de bredere sociaal-maatschappelijke context en zet (les)activiteiten burgerschap in waarin leerlingen zich inleven in de ander (A3.2).	1. stimuleert leerlingen om zelf oplossingen te bedenken op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling (A1). 2. is voorspelbaar door de regels en afspraken consistent in hele dagen lesgeven te hanteren (A2.2).
Vakinhoudelijke bekwaamheid				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	PRAKTIJK 5
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
1. verdiept zich in het vakgebied waar hij een les over gaat geven en formuleert een lesdoel hierbij (B.1).	3. kan een lesdoel opstellen in samenhang met de leerlijnen (B1 en B2). 4. kan op basis van de leerstof verschillen tussen leerlingen benoemen (B3)	3. maakt de relevantie van de lesdoelen duidelijk door deze te verbinden aan de werkelijke situatie en de leefwereld van leerlingen (B3).	3. kan voor twee vakgebieden lesdoelen combineren en verantwoorden hoe deze aansluiten bij de leerlijnen (B1.2).	3. kan verschillen tussen leerlingen benoemen en maakt op basis hiervan keuzes in de leerstof (B3.1)
Vakdidactische bekwaamheid				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	PRAKTIJK 5
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
2. verdiept zich in de beginsituatie van leerlingen en ontwerpt op basis daarvan activiteiten (C1 en C2). 3. kan een compacte uitleg geven in een les (C2).	5. ontwerpt lessen voor verschillende leerlijnen met daarin drie fasen (inleiding, kern, slot) (C2). 6. zorgt voor betrokkenheid door het stellen van stimulerende vragen (C3).	4. kan op verschillende manieren de beginsituatie van de leerlingen en de groep in kaart brengen en benoemt verschillen (C1). 5. ontwerpt op basis van de beginsituatie lessen voor verschillende leerlijnen waarbij leerlingen keuzemogelijkheden hebben (C2.1).	4. geeft specifieke feedback op het leerproces van leerlingen (C3). 5. kan in lessen voor verschillende leerlijnen een onderwerp op een begrijpelijke en aansprekende wijze uitleggen door bewust gebruik te maken van verschillende didactische modellen (C2).	4. analyseert en registreert de toets- en observatiegegevens om de beginsituatie van de groep en individuele leerlingen in kaart te brengen en formuleert onderwijsbehoeften (C1). 5. brengt variatie aan in instructie en activiteiten tijdens een les en probeert zoveel mogelijk te differentiëren naar niveau van de leerlingen (C3).

⁵ In jaar 3 stellen studenten zelf één leerdoel op voor het **primaire proces** (pedagogische, vakinhoudelijke of (vak)didactische bekwaamheid).

		6. geeft instructie in kleine stapjes en modelt de leerstof/vaardigheid (C2.2).	
			6. Eigen leerdoel

De brede professionele basis (VT en UPvA)

Plannen en organiseren				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	PRAKTIJK 5
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
6. zorgt dat voor de les alle materialen klaarliggen en maakt een passende tijdsindeling van de les (D1). 7. helpt leerlingen bij leertaken en stimuleert hen om taakgericht bezig te zijn (D2).	7. verdiept zich in routines in de klas om overgangen en onderbrekingen te begeleiden en past deze toe (D2). 8. zet werkvormen in tijdens activiteiten om de betrokkenheid te vergroten (D3).	7. stimuleert de zelfstandigheid en eigenaarschap van leerlingen. (D2.1). 8. gebruikt uitnodigende materialen die aansluiten bij de diversiteit in de klas en maatschappij (D3.1)	6. oefent met de leerlingen procedures in klas zodat routines worden (D2). 7. zet doelgericht verschillende activerende en coöperatieve werkvormen in passend bij het lesdoel van de les en leert samenwerkingsvaardigheden aan (D3).	7. houdt gedurende de dag overzicht op de eigen gemaakte planning en kan vorderingen overzichtelijk bijhouden in het registratiesysteem van de school (D1). 8. levert een actieve bijdrage aan de uitdagende/rijke leeromgeving die aansluit bij de diversiteit van de klas en maatschappij (D1, 3).
Communiceren				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	PRAKTIJK 5
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
8. zorgt voor overzicht door houding en positie (E1). 9. maakt contact (leerlingen, mentor, collega's) door verbale en non-verbale communicatie in te zetten (E2).	9. registreert wat er in de klas gebeurt en zet verbale en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen (E1). 10. maakt contact met leerlingen door naar hen te luisteren en hen op hun gemak te stellen (E2 en E3).	9. stemt taalgebruik af op de leerlingen, maakt gebruik van intonatie en heeft een ontspannen en actieve houding (E.2.1). 10. stelt open vragen en stimuleert leerlingen om naar elkaar te luisteren (E2.2).	8. kan variëren in de verbale en non-verbale communicatie bij het leiding geven aan de groep 9. heeft een open houding en toont belangstelling, empathie en respect voor opvattingen van anderen (E3).	9. geeft vanuit overzicht en overwicht hele dagen de leiding over de groep (E.1).
Samenwerken				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	PRAKTIJK 5
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
10. toont belangstelling voor anderen die werkzaam zijn op de school (F1 en F3).	11. toont initiatief in het contact maken met ouders (F2).	11. maakt contact met anderen die werkzaam zijn op de school en stelt inhoudelijke vragen over onderwijs of leerlingen (F3.1).	10. maakt contact met ouders en kan uitleggen hoe de stageschool de samenwerking met de ouders tot stand brengt (F2).	10. neemt actief deel aan activiteiten en ontwikkelingen binnen de stageschool (F1). 11. kan een oudergesprek inhoudelijk en gesprekstechnisch voorbereiden en (gedeeltelijk) voeren (F2).

Reflecteren en onderzoeken				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	PRAKTIJK 5
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
11. is nieuwsgierig en stelt zichzelf en de mentor vragen over onderwijs (G1 en G2). 12. staat open voor feedback (G2).	12. stelt zichzelf kritische vragen over eigen handelen en bespreekt deze met mentor (G2).	12. vraagt feedback aan de begeleiders en gebruikt dit ter verbetering van het eigen handelen in de praktijk (G2.1).	11. stelt samen met de mentor concrete en specifieke leerdoelen op gericht op eigen ontwikkeling en leersituatie in de stage (G3). 12. kan eigen handelen in de praktijk analyseren en formuleert handelingsalternatieven aan de hand van theorie, feedback en praktijkervaringen (G2).	12. is opmerkzaam op relevante situaties, actualiteit en onderwijskwesties om eigen ontwikkeling te voeden (G1).

Bijlage C Stagedoelen Pabo HvA deeltijd jaar 1, 2 & 3

Het primaire proces (deeltijd)

Pedagogische bekwaamheid				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	LIO
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1 ⁶
De student				
<ol style="list-style-type: none"> observeert leerlingen en toont belangstelling voor de leefwereld en achtergrond van de leerlingen (A1.1 en A3.2). verdiept zich in regels en afspraken in de klas en verwerkt dit in zijn/haar lessen en activiteiten (A2). 	<ol style="list-style-type: none"> kan activiteiten verzorgen gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en groepsvorming (A1.2 en A2.2). kan activiteiten inzetten waarin leerlingen zich inleven in de ander en betreft leerlingen bij besluitvormingsprocessen (A3). 	<ol style="list-style-type: none"> vertoont voorspelbaar leerkrachtgedrag op basis van de regels en afspraken in de klas (A2.1). gebruikt bewust de diversiteit en achtergrond van leerlingen en maatschappij en zet (les)activiteiten in waarin leerlingen zich inleven in de ander (A3). 	<ol style="list-style-type: none"> observeert leerlingen systematisch, signaleert welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben en formuleert onderwijsbehoeften (A1). stimuleert leerlingen om zelf oplossingen te bedenken op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling (A1). is voorspelbaar door de regels en afspraken consistent in hele dagen lesgeven te hanteren (A2.2). 	<ol style="list-style-type: none"> stemt het handelen af op gedane observaties, om de sociaal-emotionele ontwikkeling te begeleiden en zoekt waar nodig hulp om kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften te begeleiden (A1). is een rolmodel en geeft leiding aan het groepsproces (A2, A3).
Vakinhoudelijke bekwaamheid				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	LIO
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
<ol style="list-style-type: none"> verdiept zich in het vakgebied waar hij een les over gaat geven en formuleert een lesdoel hierbij (B.1). kan op basis van de leerstof verschillen tussen leerlingen benoemen en dit verwerken in de beginsituatie (B3). 	<ol style="list-style-type: none"> past in de les kernbegrippen/vaktaal toe (B1). 	<ol style="list-style-type: none"> kan voor twee vakgebieden (vakoverstijgend en thematisch werken) lesdoelen integreren in activiteiten en uitleggen hoe deze aansluiten bij de leerlijnen (B2) 	<ol style="list-style-type: none"> kan verschillen tussen leerlingen benoemen en maakt op basis hiervan keuzes in de leerstof (B3.1) 	<ol style="list-style-type: none"> kan keuzes maken in de leerstof afgestemd op verschillen tussen leerlingen en deze keuzes verantwoorden aan de hand van de leerlijnen (B1, B3).
Vakdidactische bekwaamheid				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	LIO
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
<ol style="list-style-type: none"> verdiept zich in de beginsituatie van leerlingen en ontwerpt op basis daarvan activiteiten (C1 en C2). ontwerpt een activiteit met daarin drie fasen (inleiding, kern, slot) (C2). 	<ol style="list-style-type: none"> activeert voorkennis en geeft een heldere compacte uitleg in lessen voor verschillende leerlijnen (C2). 	<ol style="list-style-type: none"> kan de beginsituatie van leerlingen beschrijven door deze op verschillende manieren te analyseren (C1). ontwerpt activiteiten voor verschillende leerlijnen waarin 	<ol style="list-style-type: none"> analyseert en registreert de toets- en observatiegegevens om de beginsituatie van de groep en individuele leerlingen in kaart te brengen (C1). 	<ol style="list-style-type: none"> analyseert de ontwikkeling, signaleert verstoringen en vraagt daarbij hulp aan collega's (C1). ontwerpt op basis van de beginsituatie van leerlingen

⁶ Tijdens de LIO-stage stelt de deeltijdstudent twee eigen leerdoelen op, namelijk één gericht op het **primaire proces** en één gericht op de **brede professionele basis**.

	<p>5. zet didactische modellen in en zorgt voor betrokkenheid in lessen voor verschillende leerlijnen (C2).</p>	<p>leerlingen keuzemogelijkheden hebben en geeft feedback op het leerproces (C2, C3).</p>	<p>6. brengt variatie aan in instructie en activiteiten tijdens lessen voor verschillende leerlijnen en probeert zoveel mogelijk te differentiëren naar niveau van de leerlingen (C3).</p>	<p>samenhangende lessen met passende didactische modellen, werkvormen, materialen, media waarbij de student het eigenaarschap in het leerproces van de leerlingen stimuleert (C2). 6. differentieert in de instructie en activiteiten en geeft feedback op het leerproces (C3).</p>
--	---	---	--	---

De brede professionele basis (deeltijd)

Plannen en organiseren				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	LIO
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
<p>7. zorgt dat voor de les alle materialen klaarliggen en maakt een passende tijdsindeling van de les (D1).</p> <p>8. verdiept zich in routines in de klas om taakgericht gedrag te begeleiden en past deze toe (D2).</p>	<p>6. verdiept zich in routines in de klas om overgangen en onderbrekingen te begeleiden en past deze toe (D2).</p> <p>7. zet ondersteunende materialen in en oefent met (activerende en coöperatieve) werkvormen (D3).</p>	<p>6. levert een actieve bijdrage aan de uitdagende/rijke leeromgeving met materialen die aansluiten bij de diversiteit van de klas en maatschappij (D1, 3).</p> <p>7. oefent met de leerlingen procedures in klas zodat routines worden (D2).</p> <p>8. zet doelgericht verschillende activerende en coöperatieve werkvormen in passend bij het lesdoel van de les en leert samenwerkingsvaardigheden aan (D3).</p>	<p>7. houdt gedurende de dag overzicht op de eigen gemaakte planning en kan vorderingen overzichtelijk bijhouden in het registratiesysteem van de school (D1).</p> <p>8. bevordert de zelfstandigheid en oplossingsgerichtheid van de leerlingen zelf (D2).</p>	<p>7. kan het onderwijs overzichtelijk registreren in de gebruikte schoolsystemen zodat het overdraagbaar is voor collega's (D1).</p>
Communiceren				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	LIO
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
<p>9. registreert wat er in de klas gebeurt en zet verbale- en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen (E1).</p> <p>10. maakt contact met leerlingen door naar hen te luisteren en hen op hun gemak te stellen (E2 en E3).</p>	<p>8. zet doelgericht verbale en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen gedurende een dagdeel (E1).</p> <p>9. heeft een open houding en toont belangstelling, empathie en respect voor opvattingen van anderen (E3).</p> <p>10. stemt taalgebruik af op de leerlingen, maakt gebruik van intonatie en heeft een ontspannen en actieve houding voor de groep (E.2.1).</p>	<p>9. kan variëren in de verbale en non-verbale communicatie bij het leiding geven aan de groep gedurende een dag (E1).</p> <p>10. stelt open vragen en stimuleert leerlingen om naar elkaar te luisteren (E2.2).</p>	<p>9. geeft vanuit overzicht en overwicht een hele dag de leiding over de groep (E.1).</p>	<p>8. zorgt door de non-verbale en verbale communicatie voor overzicht en overwicht over de groep en maakt conflicten bespreekbaar (E1, E3).</p>
Samenwerken				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	LIO
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
<p>11. toont initiatief in het contact maken met ouders (F2).</p>	<p>11. stelt inhoudelijke vragen aan collega's en externen die werkzaam zijn op de school (F3).</p>	<p>11. maakt contact met ouders en kan uitleggen n.a.v. geobserveerde oudergesprekken hoe de stageschool de samenwerking met de ouders tot stand brengt (F2).</p>	<p>10. neemt actief deel aan activiteiten en ontwikkelingen binnen de stageschool (F1).</p>	<p>9. gaat de professionele samenwerking aan met ouders, collega's en andere betrokkenen op pedagogisch en didactisch</p>

			11. kan een oudergesprek inhoudelijk en gesprekstechnisch voorbereiden en (gedeeltelijk) voeren (F2).	gebied door op een open wijze te communiceren (F2, F3).
Reflecteren en onderzoeken				
PRAKTIJK 1	PRAKTIJK 2	PRAKTIJK 3	PRAKTIJK 4	LIO
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1
De student				
12. stelt zichzelf kritische vragen over eigen handelen en bespreekt deze met mentor (G2).	12. vraagt feedback aan mentor en gebruikt dit om eigen handelen in de praktijk te verbeteren (G2).	12. kan eigen handelen in de praktijk analyseren en formuleert handelingsalternatie-en aan de hand van theorie en praktijkervaringen (G2).	12. stelt samen met de mentor concrete en specifieke leerdoelen op gericht op eigen ontwikkeling en leersituatie in de stage (G3).	10. is <i>bedachtzaam</i> en geeft blijk van een positief <i>kritische</i> houding en gebruikt dit om eigen handelen en het onderwijs te verbeteren (G1, G2, G3).

Bijlage D Stagedoelen Pabo ALO jaar 1 & 2 & 3

Stagedoelen Pabo ALO jaar 1, 2 en 3

Het primaire proces (Pabo-ALO)

Pedagogische bekwaamheid					
WPL 1 (klas) en WPL 2 (zaal)	WPL 3 (klas) en WPL 4 (zaal)	WPL 5 (klas) en WPL 6 (zaal)	WPL 7 (klas) en WPL 8 (zaal)	WPL 9 (klas) en WPL 10 (zaal)	WPL 11 (klas) en WPL 12 (zaal)
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1	Jaar 3 semester 2
De student					
<ol style="list-style-type: none"> observeert leerlingen en toont belangstelling voor de leefwereld en achtergrond van de leerlingen (A1.1 en A3.2¹). verdiept zich in regels en afspraken in de klas en verwerkt dit in zijn/haar lessen en activiteiten (A2). 	<ol style="list-style-type: none"> kan activiteiten verzorgen gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en groepsvorming (A1.2 en A2.2). geeft leerlingen de ruimte om eigen ideeën en meningen in te brengen (A3.1). 	<ol style="list-style-type: none"> vertoont voorspelbaar leerkrachtgedrag op basis van de regels en afspraken in de klas (A2.1). leert leerlingen hun mening te onderbouwen en betreft hen bij in besluitvormingsprocessen in de klas (A3.1). 	<ol style="list-style-type: none"> kan activiteiten verzorgen gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en groepsvorming (A1.2 en A2.2). toont belangstelling voor de bredere sociaal-maatschappelijke context en zet burgerschaps(les)activiteiten in waarin leerlingen zich inleven in de ander (A3.2). 	<ol style="list-style-type: none"> observeert de sociaal-emotionele, affectieve en morele ontwikkeling van leerlingen, kan signaleren welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben en conclusies trekken voor zijn onderwijs of handelen. (A1.1 en A1.2). stemt eigen handelen zorgvuldig af op de verschillen en overeenkomsten in lichamelijke tussen leerlingen (A4.1). 	<ol style="list-style-type: none"> signaleert welke pedagogische ondersteuning nodig is en zet werkvormen in die voor een positieve groepsvorming zorgen (A2.2). betreft de diversiteit in de leefomgeving bij de lessen op een democratische manier (A3.2).
Vakinhoudelijke bekwaamheid					
WPL 1 (klas) en WPL 2 (zaal)	WPL 3 (klas) en WPL 4 (zaal)	WPL 5 (klas) en WPL 6 (zaal)	WPL 7 (klas) en WPL 8 (zaal)	WPL 9 (klas) en WPL 10 (zaal)	WPL 11 (klas) en WPL 12 (zaal)
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1	Jaar 3 semester 2
De student					
<ol style="list-style-type: none"> verdiept zich in het vakgebied waar hij een les over gaat geven en formuleert een lesdoel hierbij (B.1). 	<ol style="list-style-type: none"> kan een lesdoel opstellen in samenhang met de leerlijnen (B1 en B2). 	<ol style="list-style-type: none"> maakt de relevantie van de lesdoelen duidelijk door deze te verbinden aan de werkelijke situatie en de leefwereld van leerlingen (B3). 	<ol style="list-style-type: none"> kan voor twee vakgebieden lesdoelen combineren en verantwoorden hoe deze aansluiten bij de leerlijnen (B1.2). 	<ol style="list-style-type: none"> kan verschillen tussen leerlingen benoemen, ook in lichamelijke ontwikkeling en 	<ol style="list-style-type: none"> heeft inzicht in doorgaande methodieken en leerlijnen en kan

	4. De student kan op basis van de leerstof verschillen tussen leerlingen			maakt op basis hiervan keuzes in de leerstof (B3.1). 4. kan de onderwijsvisie en het school(werk)plan kritisch bekijken en kan dit koppelen aan observaties (B4.2).	toelichten hoe de lessen aansluiten bij de methodieken en leerlijnen (B1.2). 4. maakt in lessen gebruik van de omgeving, voorbeelden en inhouden uit verschillende (beweeg- en sport) culturen, verantwoord vanuit een visie (B3.2, B4.1).
Vakdidactische bekwaamheid					
WPL 1 (klas) en WPL 2 (zaal)	WPL 3 (klas) en WPL 4 (zaal)	WPL 5 (klas) en WPL 6 (zaal)	WPL 7 (klas) en WPL 8 (zaal)	WPL 9 (klas) en WPL 10 (zaal)	WPL 11 (klas) en WPL 12 (zaal)
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1	Jaar 3 semester 2
De student					
4. verdiept zich in de beginsituatie van leerlingen en ontwerpt op basis daarvan activiteiten (C1 en C2). 5. kan een compacte uitleg geven in een les (C2). 6. voert met behulp van de mentor een veilige les uit op zowel cognitief, sociaal-emotioneel als motorisch gebied (C5).	5. ontwerpt een activiteit met daarin drie fasen (inleiding, kern, slot) (C2). 6. zorgt voor betrokkenheid door het stellen van stimulerende vragen (C3). 7. De student kan met behulp van de mentor gevaarlijke situaties herkennen en ondersteunt de mentor (C5).	4. kan op verschillende manieren de beginsituatie van de leerlingen en de groep in kaart brengen en benoemt verschillen (C1). 5. ontwerpt op basis van de beginsituatie lessen voor verschillende leerlijnen waarbij leerlingen keuzemogelijkheden hebben (C2.1). 6. geeft instructie in kleine stapjes en modelt de leerstof/vaardigheid (C2.2). 7. is in staat om zelfstandig veilige leersituaties te arrangeren (C5.1)	4. geeft specifieke feedback op het leerproces van leerlingen (C3). 5. kan in lessen voor verschillende leerlijnen een onderwerp op een begrijpelijke en aansprekende wijze uitleggen door bewust gebruik te maken van verschillende didactische modellen (C2). 6. zet doelgericht verschillende activerende en coöperatieve werkvormen in passend bij het lesdoel van de les en leert samenwerkingsvaardigheden aan (A4.2). 7. is in staat om zelfstandig veilige leersituaties te arrangeren en tevens een sociaal en emotioneel veilig leerklimaat te waarborgen (C5.1).	4. analyseert en registreert de toets- en observatiegegevens om de beginsituatie van de groep en individuele leerlingen in kaart te brengen en formuleert onderwijsbehoeften (C1.1 en C1.2). 5. kan in een les een onderwerp op een begrijpelijke en aansprekende wijze uitleggen door gebruik te maken van didactische modellen (C2.2). 6. ondersteunt de mentor door juist en daadkrachtig te handelen bij (het voorkomen van) ongelukken (C5.2) 7. eigen leerdoel .	5. ontwerpt aan de hand van de leerdoelen samenhangende lessen met een passende evaluatie methode, waarbij de student rekening houdt met verschillen tussen leerlingen en waarbij de student gericht feedback op het leren geeft (C2.1 en C3.1). 6. brengt variatie aan in instructie en activiteiten tijdens een les en probeert zoveel mogelijk

					te differentiëren naar niveau en identiteit van de leerlingen (C3.2). 7. zet doelgericht verschillende activerende werkvormen in, passend bij het leerdoel van de les (C4.2). 8. eigen leerdoel
--	--	--	--	--	---

De brede professionele basis (Pabo-ALO)

Plannen en organiseren					
WPL 1 (klas) en WPL 2 (zaal)	WPL 3 (klas) en WPL 4 (zaal)	WPL 5 (klas) en WPL 6 (zaal)	WPL 7 (klas) en WPL 8 (zaal)	WPL 9 (klas) en WPL 10 (zaal)	WPL 11 (klas) en WPL 12 (zaal)
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1	Jaar 3 semester 2
De student					
7. zorgt dat voor de les alle materialen klaarliggen en maakt een passende tijdsindeling van de les (D1). 8. helpt leerlingen bij leertaken en stimuleert hen om taakgericht bezig te zijn (D2).	8. verdiept zich in routines in de klas om overgangen en onderbrekingen te begeleiden en past deze toe (D2). 9. zet werkvormen in tijdens activiteiten om de betrokkenheid te vergroten (D3).	8. stimuleert de zelfstandigheid en eigenaarschap van leerlingen. (D2.1). 9. gebruikt uitnodigende materialen die aansluiten bij de diversiteit in de klas en maatschappij (D3.1)	8. oefent met de leerlingen procedures in klas zodat routines worden (D2).	9.. houdt gedurende de dag overzicht op de eigen gemaakte planning en kan vorderingen overzichtelijk bijhouden in het registratiesysteem van de school (D1.2)	9.. levert een actieve bijdrage aan het inrichten en organiseren van een uitdagende/rijke leeromgeving die aansluit bij de diversiteit van de klas en maatschappij (D1.1).
Communiceren					
WPL 1 (klas) en WPL 2 (zaal)	WPL 3 (klas) en WPL 4 (zaal)	WPL 5 (klas) en WPL 6 (zaal)	WPL 7 (klas) en WPL 8 (zaal)	WPL 9 (klas) en WPL 10 (zaal)	WPL 11 (klas) en WPL 12 (zaal)
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1	Jaar 3 semester 2

De student					
9. maakt contact (leerlingen, mentor, collega's) door verbale en non-verbale communicatie in te zetten (E2). 10. zorgt voor overzicht door houding en positie (E1).	10. registreert wat er in de klas gebeurt en zet verbale- en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen (E1). 11. maakt contact met leerlingen door naar hen te luisteren en hen op hun gemak te stellen (E2 en E3).	10. stemt taalgebruik af op de leerlingen, maakt gebruik van intonatie en heeft een ontspannen en actieve houding (E.2.1). 11. stelt open vragen en stimuleert leerlingen om naar elkaar te luisteren (E2.2).	9. kan variëren in de verbale en non-verbale communicatie bij het leiding geven aan de groep (E2). 10. heeft een open houding en toont belangstelling, empathie en respect voor opvattingen van anderen (E3).	10. geeft vanuit overzicht en overwicht hele dagen de leiding over de groep en zet hierbij verbale en non-verbale communicatie bewust in (E.1.1 en E1.2).	10. past gespreksvaardigheden toe in contacten met leerlingen, ouders en collega's, wisselt informatie uit en oefent met het bewust gebruiken van sociale media (E2.2). 11. kan ingrijpen in een conflict passend bij de situatie, is zich ervan bewust dat het eigen perspectief kan verschillen met dat van anderen en toont flexibiliteit om zo nodig van standpunt te veranderen (E3.1 en E3.2).
Samenwerken					
WPL 1 (klas) en WPL 2 (zaal)	WPL 3 (klas) en WPL 4 (zaal)	WPL 5 (klas) en WPL 6 (zaal)	WPL 7 (klas) en WPL 8 (zaal)	WPL 9 (klas) en WPL 10 (zaal)	WPL 11 (klas) en WPL 12 (zaal)
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1	Jaar 3 semester 2
De student					
11. toont belangstelling voor anderen die werkzaam zijn op de school (F1 en F3).	12. toont initiatief in het contact maken met ouders (F2).	12. maakt contact met anderen die werkzaam zijn op de school en stelt inhoudelijke vragen over onderwijs of leerlingen (F3.1).	11. maakt contact met ouders en kan uitleggen hoe de stageschool de samenwerking met de ouders tot stand brengt (F2).	11. neemt actief deel aan activiteiten en ontwikkelingen binnen de stageschool (F1.2 en F2.2).	12. heeft contact met anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerling of projecten betrokken zijn (F2.2).
Onderzoeken en reflecteren					
WPL 1 (klas) en WPL 2 (zaal)	WPL 3 (klas) en WPL 4 (zaal)	WPL 5 (klas) en WPL 6 (zaal)	WPL 7 (klas) en WPL 8 (zaal)	WPL 9 (klas) en WPL 10 (zaal)	WPL 11 (klas) en WPL 12 (zaal)
Jaar 1 semester 1	Jaar 1 semester 2	Jaar 2 semester 1	Jaar 2 semester 2	Jaar 3 semester 1	Jaar 3 semester 2
De student					
12. is nieuwsgierig en stelt zichzelf en de mentor vragen over onderwijs (G1 en G2). 13. staat open voor feedback (G2).	13. stelt zichzelf kritische vragen over eigen handelen en bespreekt deze met mentor (G2).	13. vraagt feedback aan de begeleiders en gebruikt dit ter verbetering van het eigen handelen in de praktijk (G2.1).	12. stelt samen met de mentor concrete en specifieke leerdoelen op gericht op eigen ontwikkeling en leersituatie in de stage (G3). 13. kan eigen handelen in de praktijk analyseren en formuleert	12. is opmerkzaam op relevante situaties, actualiteit en onderwijskwesties om eigen ontwikkeling te voeden (G1). 13. denkt buiten de gebaande paden, probeert nieuwe dingen	13. gebruikt passende strategieën om collega's te betrekken bij een ontwikkeling in de school (H2.2).

		handelingsalternatieven aan de hand van theorie, feedback en praktijkervaringen (G2).	uit en past dit toe op relevante situaties (H2.1).	
--	--	---	--	--

[\[1\]](#) Deze codes verwijzen naar de aspecten van de Amsterdamse-Leer-Kracht-Lijn.

Bijlage E : Observatieformulier stemgebruik en stemproblemen

De student bij voorkeur observeren in een lessituatie waarin veel wordt gesproken. Omcirkelen/arceren wat van toepassing is.

Houding (student wijzen op evt. observaties in de linker kolom)			
Algemeen	Passief, in elkaar gezakt		Actief, rechtop
(Ont)spanning	Spanning in: Hals, schouders, armen, romp, benen, handen		Ontspannen
Adem (advies logopedische screening indien observaties in linker- of rechterkolom als storend worden ervaren)			
Ademgebruik	Adem is hoorbaar	Adem is niet hoorbaar	Onlogische adempauze/verdeling
Stem (advies logopedische screening bij 1 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Toonhoogte	Te hoog	Goede hoogte	Te laag
Volume	Te zacht	Goed volume	Te hard
Kwaliteit	Hees	Helder	Schor
Bijzonderheden:	Stem zakt weg aan eind van de zin/ Stem zakt weg aan het begin van de zin		
Articulatie (advies logopedische screening bij 1 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Algemeen:	Onduidelijk	Duidelijk	Overdreven
Dialect:			
Onduidelijk of onjuist gevormde klanken:			
Bijzonderheden:	Binnensmonds spreken / Kaken op elkaar geklemd / Neuzige klank / Verstopte neus klank / Slissen / Schraap G / Gooische R		
Tempo (advies logopedische screening bij 2 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Bij voorlezen	Te snel	Passend	Te langzaam
Bij vertellen	Te snel	Passend	Te langzaam
Bij instructie geven	Te snel	Passend	Te langzaam
Melodie (advies logopedische screening bij 2 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Bij voorlezen	Monotoon	Passend	overdreven
Bij vertellen	Monotoon	Passend	overdreven
Bij instructie geven	Monotoon	Passend	overdreven
Bijzonderheden:	intonatie is wel/niet stereotype (een verwachte intonatie)		
Expressie (advies logopedische screening bij 2 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Oogcontact	Weinig	Kijkt de groep rond	Te veel
Mimiek	Weinig/Statisch	Ondersteunend aan spreken	Te veel/overdreven

Gebaren	Weinig/statisch	Ondersteunend aan spreken	Te veel/overdreven
Taalgebruik			
Stop/verkleinwoorden	Te eenvoudig	Passend	Te moeilijk
Vragen aan de student (advies logopedische screening bij 1 of meerdere 'ja' of vanaf 2 keer 'soms')			
	Ja	Soms	Nee
Is je keel pijnlijk of vermoeid na een dag lesgeven?			
Kun je jezelf moeilijk hoorbaar maken?			
Hebben anderen moeite om je te verstaan?			
Was de uitvoering van je les beter, hetzelfde of slechter dan normaal? (Doorhalen wat niet van toepassing is)			
Tips & Tops:			

Dit observatieformulier is gebaseerd op eerder gebruikte formulieren op Pabo HvA, diverse literatuur en observatieformulieren van o.a.: Pronk-Boerma (1992), Martin & Lockhart (2000), Nauta (2005). Contact: logopedie © Copyright 2015: Last, J., stagiaire logopedie i.o.v. Fransje van Luin, logopediste.